

Natuur- en Vogelwacht Rotta

Nummer 157

najaar 2021

Aves Visum

In deze Aves Visum ...

- 6** Rottemeren – Ecologisch kruispunt in de Zuidelijke Randstad
- 8** Werkgroep Ruimtelijke Ontwikkelingen
- 12** De Fakkel – Jan-Egbert Baalbergen aan het woord . . .
- 14** Op bezoek bij Herenboeren Vlinderstrik
- 17** Natuurvriendelijke tuin voor iedereen
- 21** 38 jaar huiswaluwnesten tellen!
- 24** Onkruid is een mening – groen is goed
- 26** Klaverdikpoot in de Hennipgaarde

En verder . . .

5 Open brief

- 11** In Nederland
 - Natuurbescherming
 - De 5 natste provincies

- 16** Het komen en gaan van de 'pootloze' honderd-dagen-vogel

- 19** Rotta Natuurwerk
Column Staatsbosbeheer

- 20** Gehoord, Gezien, Gelezen
 - De universele rechten van de plant
 - Wie is die vogel

- 22** Ruimtelijke Ontwikkelingen in de Noordrand

- 28** Mystery Bird

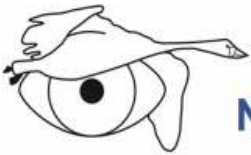
**Ik had pech.
Oord regelt het.**

Kapot. Beschadigd. Kwijt. Gestolen. Een ongelukje. Gelukkig zijn we via Oord Assurantiën goed verzekerd. Als er eens iets misgaat, dan zorgt Oord ervoor dat alles snel en goed geregeld wordt. En dat geeft een goed gevoel.

www.oordbv.nl
(010) 440 0788 | info@oordbv.nl

doortastend en dichtbij **OORD**
assurantiën

Natuur- en Vogelwacht Rotta

Natuur- en Vogelwacht Rotta

Hoeksekade 164, 2661 JL Bergschenhoek

Email info@rotta-natuur.nl

Website <https://www.rotta-natuur.nl>

ANBI RSIN-816580662

Iban NL60 TRIO 0254 40 52 23

KvK Haaglanden, nr. 40464998

Natuur- en Vogelwacht Rotta is een zelfstandige natuur-beschermingsvereniging, actief in het Recreatiegebied Rottemeren en de omliggende gemeenten Zuidplas, Lansingerland en de noordrand van Rotterdam. De vereniging heeft ten doel flora en fauna te verbeteren en het (doen) herstellen van verstoringen daar in; het beschermen en in stand houden van groenvoorzieningen en natuurgebieden en het opkomen voor het milieu; het (doen) realiseren en het (doen) in stand houden van ecologische, landschappelijke en recreatieve verbindingzones. De vereniging is opgericht op 9 februari 1982.

Lidmaatschap

Volwassenen min. € 12,50 per jaar

Jeugd (tot 18 jaar) min. € 6,50 per jaar

Donateurs min. € 12,50 per jaar

Bestuur

Voorzitter: Hans Sanders 06 - 40 56 77 69

email: voorzitter@rotta-natuur.nl

Vicevoorzitter: Anneke Zuidervaart 06 - 20 00 17 52

email: anneke.zuidervaart@rotta-natuur.nl

Secretaris: Peter Wienbelt 06 - 51 48 84 75

email: secretaris@rotta-natuur.nl

Penningmeester: Cor van de Lustgraaf 06 - 29 24 27 69

email: penningmeester@rotta-natuur.nl

Ledenbeheer: leden@rotta-natuur.nl

Leden:

Marijke den Oudendammer 06 - 28 51 81 05

Arend Hoogeveen 06 - 83 69 84 50

Henk Starink 06 - 28 54 40 03

Vertrouwenspersoon Natuur- en Vogelwacht Rotta:

Josien Hofs 06 - 12 13 46 83

Verenigingsgebouw Natuurcentrum Trefpunt Rotta

Hoeksekade 164, 2661 JL Bergschenhoek

010-521 63 34 (alleen tijdens openingstijden)

Beheerder: Ad Somers 06 - 39 32 11 13

email: trefpunt@rotta-natuur.nl

Open: donderdag 10.00 - 16.00 uur

zaterdag 12.00 - 16.00 uur

Bij de voorpagina: Hulde aan alle bestuivers

Foto Jan Smith

Verenigingsblad Aves Visum

Redactie: Josien Hofs, Arend Hoogeveen, Jan Smith en Hans Soeterbroek

Redactieadres: avesvisum@rotta-natuur.nl

Druk: Editoo Arnhem

Iedereen kan een artikel voor Aves Visum aanbieden, uiterlijk twee weken voor de verspreidingsdatum (in de eerste week van maart, juni, september en december). De redactie behoudt zich het recht voor artikelen in te korten, te wijzigen of te weigeren, waar nodig in overleg met de auteur(s). Copyright foto's bij de fotograaf.

ROTTA WERKGROEPEN

Rotta Rangers en Kapoentjes

info (vacant)

rotta.jeugd@gmail.com

Rotta Natuurwerk

Info Rien van der Vorm

natuurwerk@rotta-natuur.nl

Rotta Onderzoek

Info Aria van Ballegoie

onderzoek@rotta-natuur.nl

Trefpunt Vrijwilligers

Info Aria van Ballegoie

trefpunt@rotta-natuur.nl

Rotta Communicatie en Website

Info Birgitte Blom

communicatie@rotta-natuur.nl

Werkgroep Ruimtelijke Ontwikkelingen

info Jaap van Lien

jaapvanlien@rotta-natuur.nl

Projectgroep Oppervlaktewaterkwaliteit Oostland

info Jan Smith of Cees van der Burg

poko@rotta-natuur.nl

Alliantie GroenBlauwe Rotte

Info Arend Hoogeveen

www.alliantiegroenblauwerotte.nl

Ledenexcursies

Info Margreet Leenders

excursies@rotta-natuur.nl

Rotta Erfvogels en Tuinadvies

Info Henk Starink

advies@rotta-natuur.nl

Van het Bestuur

Na enkele droge en warme zomers stond deze zomer vooral in het teken van water. Het water dat in de vorm van overvloedige regen in Duitsland, België en Limburg voor ongekend hoge waterstanden in de rivieren zorgde en zoveel verwoestende schade bracht. Het water dat in de rest van het land het grondwater weer op een normaal peil brengt na droge jaren. Het water dat onze bomen zo hard nodig hebben en waar eigenlijk alle natuur niet zonder kan. Want vooral het water maakt het leven op aarde mogelijk en maakt onze planeet zo uniek.

In augustus verscheen het verwachte IPCC-rapport, waarin de belangrijkste conclusies zijn dat de klimaatverandering ongekend groot is, groter dan in de duizenden jaren hiervoor. Ook is overduidelijk dat het klimaat is opgewarmd door de mens. Dat heeft in de hele wereld nu al grote veranderingen veroorzaakt in de atmosfeer, in de oceanen, het gebied rond de Noordpool en natuurgebieden. Klimaatverandering zal leiden tot meer extreem weer en een stijging van de zeespiegel. Nederland is door z'n lage ligging extra kwetsbaar voor meer neerslag en voor het zeewater. Ik denk terug aan de woorden van mijn vader: "De bomen groeien niet tot in de hemel."

Het is niet genoeg om te wijzen naar regeringen en grote ondernemingen om maatregelen te nemen om de oorzaken van opwarming terug te dringen. Een wereldwijde gedragsverandering is nodig om bewust een stapje terug te doen en tevreden te zijn met minder consumptie. De urgentie is er al veel langer, maar pas als iedereen zich daarvan bewust is, kan ons gedrag gaan veranderen.

De belangstelling voor de natuur in onze regio is groot: de excursies in het Koornmolengat waren deze zomer volgeboekt! Het bestuur hoopt snel te kunnen besluiten tot heropening van ons natuurcentrum Trefpunt. Dan zijn ook de ledenavonden en -excursies weer als vanouds mogelijk. <<

Henk Starink

Het Koornmolengat van binnenuit. Deze foto is gemaakt door een van de deelnemers aan de vrijdagavond-excursies

Van de Redactie

Corona of geen corona, wel of geen versoepelingen, de activiteiten in het Rottagebied gaan op allerlei terreinen onverminderd voort. Daarom in dit nummer weer veel aandacht voor de ontwikkelingen in de noordrand van Rotterdam / zuidrand Lansingerland, waar heel wat te gebeuren staat aan herontwikkeling en bouwactiviteiten. Ook de westkant waar de gemeente Zuidplas het scepter zwaait zijn de plannen niet van de lucht.

Vanzelfsprekend richten we ons op behoud en bevordering van natuurwaarden, waarbij ecologische kruispunten en verbindingszones een belangrijke rol hebben. Dat vraagt grote alertheid van Rotta, je kunt de aandacht niet laten verslappen. Dat het voor allerlei instanties nog niet zo simpel is blijkt uit de boswachterscolumn: er zijn erg veel belangen waarmee rekening gehouden moet worden.

In dit nummer een eerste kennismaking met een nieuw bedrijf in ons gebied, de boerderij van Herenboeren Vlinderstrik. Het is verrassend te zien dat daar weer varkens een modderbad kunnen nemen en kippen rondstappen. We zijn benieuwd welke uitstraling deze biologische land- en tuinbouw op het gebied zal hebben.

Uiteraard wordt ook weer 'ingezoemd' op wat er leeft, deze keer aandacht voor het bijzondere leven van de klaverdikpoot in de Hennipgaarde. Het gevogelte wordt vertegenwoordigd door gierzwaluwen, die altijd maar moeiteloos vliegen, en de huiszwaluwen, die nu ook op het punt staan te vertrekken naar warmere streken. De planten in de bebouwde omgeving hebben de laatste jaren veel belangstelling van floristen, en dat gaat ons gebied zeker niet voorbij. Wat velen als onkruid zien heeft ook in stad en dorp een belangrijke rol. Het staat uiteraard een ieder vrij te wieden waar men dat nodig acht, maar de betekenis van alles wat er zo spontaan lijkt op te komen is het overwegen waard.

Biologisch tuinadvies hebben we in de persoon van Henk Starink inmiddels heel wat ervaring, waarover hij met genoegen vertelt. De Fakkelsluit daar mooi bij aan met de tuin van de fakkeldrager van dienst.

Een nieuwe rubriek is een terugblik op het inmiddels respectabele verleden van Rotta, Rien van de Vorm als een van de meest ervaren actieve leden neemt ons mee op het spoor terug.

We beginnen deze keer met een open brief van de natuur, die bij de Aves Visum redactie een penvoerder heeft weten te vinden. We hopen dat u dit nummer met plezier zult lezen, en staan open voor reacties, tips en bijdragen. Wie een idee heeft voor een artikel maar zelf liever niet schrijft is ook van harte welkom, daar vinden we wat op. <<

Open brief

Beste soortgenoten,

Bodem water lucht + planten- en dierenrijk + het mensdom: één natuur!

Wij mensen - de bepalende soort - wonen in een huis, kopen onze levensbehoefte, kleren en andere consumptieartikelen in winkels of laten het thuisbezorgen, houden op grote schaal gedomesticeerde dieren voor ons natje, droogje en plezier, en we gaan en staan waar we willen in gemotoriseerde voer-, vaar- en vliegtuigen. En op gezette tijden trekken we erop uit voor vermaak en vertier. Iedereen doet er op zijn eigen wijze aan mee, niets is ons vreemd. Kortom, de menselijke soort zit er warmpjes en beschermd bij en bedient zich van alle gemakken en gadingen die de natuur biedt.

Maar deze wijze van leven is geen gemeengoed op aarde. Alle andere - in het wild levende - soorten kennen deze 'weelde' niet. Sterker nog, ze zijn het zich niet eens bewust. Hun leefomgeving noemen we habitat of biotoop, maar feitelijk is het hun (t)huis. En net als wij mensen zoeken ze daarin naar voedsel, bescherming en geborgenheid: geen biotoop geen fauna!

Ze moeten het hun leven lang doen met de jas die ze bij de geboorte aangeheten hebben gekregen en die slechts eens per jaar wordt versteld door te ruien. En elke dag weer zijn ze druk met het vergaren van leeftocht. Zich verplaatsen doen ze uitsluitend op eigen kracht en hun onderkomen is een hol in de grond, een tak of een gat in de boom of wat daarvoor dan ook maar enigszins aantrekkelijk en beschikbaar is. De meeste soorten bouwen alleen maar een tijdelijk verblijf om er te broeden, te baren, te zogen en alles wat verder nodig is in de kraamtijd: van levensbelang en de meest kwetsbare periode in hun naakte bestaan.

De wilde soorten staan - letterlijk - niet alleen bloot aan de ongrijpbare grillen van de elementen in elk seizoen, ook de uitstoot en lozing van reststoffen van de menselijke welvaart dragen bij aan de verstoring van hun leven. Gevolg is dat de omvang en de rijkdom van hun natuurlijke biotopen steeds kleiner worden, wat weer ten koste gaat van het aantal, de diversiteit en gezondheid van vele soorten.

Onvermijdelijk zal dat op den duur leiden tot een zorglijke verarming van het welzijn van alle soorten. De vraag is of we ons dat kunnen veroorloven! Deze vraag stellen is hem ook beantwoorden. Filosoof Benedictus Spinoza (1632-1677) verwoordde het treffend:

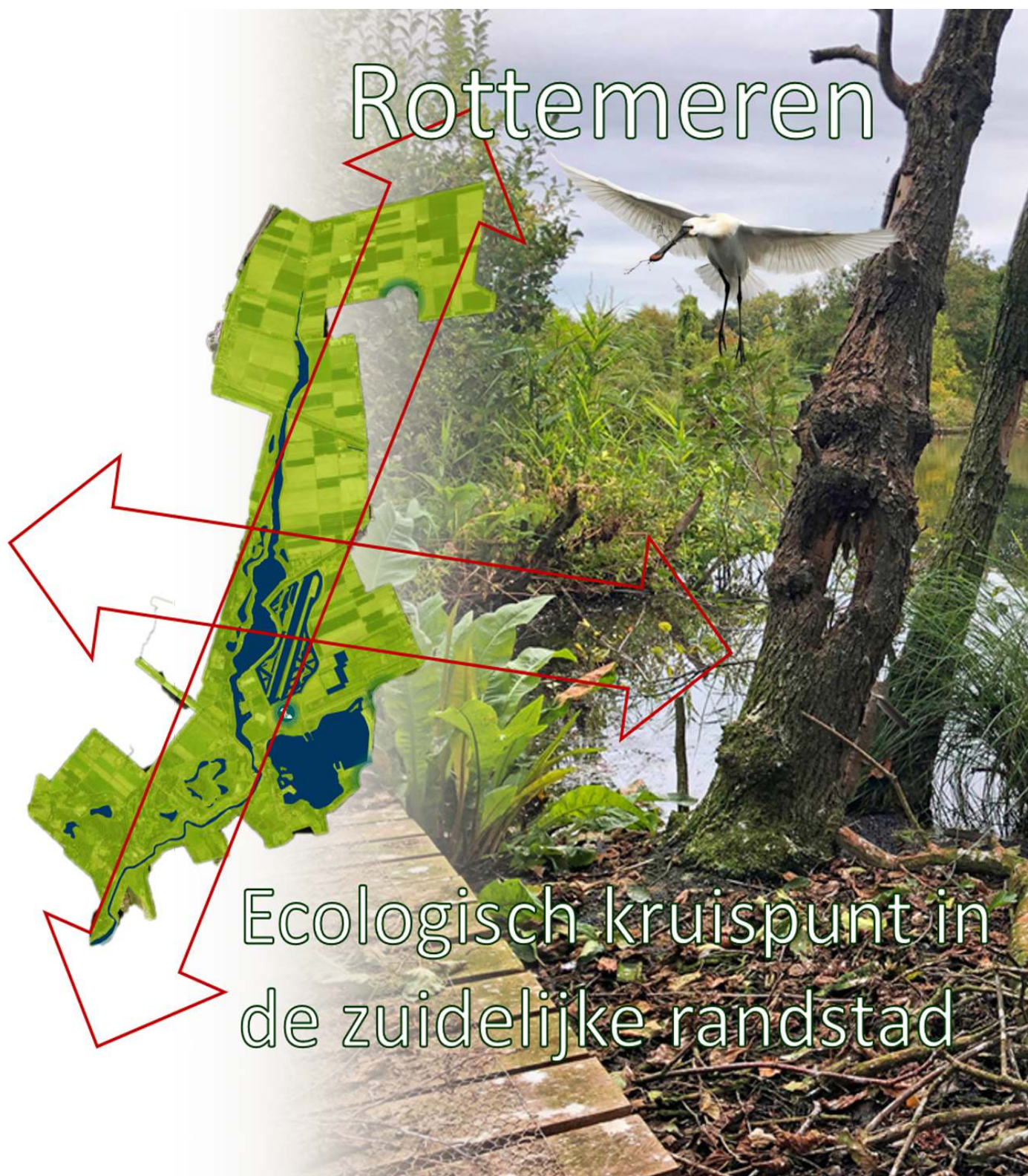
'De mens maakt deel uit van de natuur, en dus is hij onderworpen aan het causale netwerk van die natuur. Niets in de natuur kan er zomaar in het wilde weg voor kiezen om een of andere handeling in gang te zetten, ook wij mensen niet. Zoiets als een rijk binnen een rijk kan niet bestaan!'

Ofwel, de zwijgende meerderheid in de natuur heeft de mens net zo hard nodig als andersom, gun elkaar de ruimte. De vraag is niet wat dat kost, maar wat het je waard is !!!

*Ave, namens alle soorten,
AHNADIJ*

In de zuidelijke randstad is meer groenblauwe ruimte dan je in eerste instantie zou denken. Vanaf het nieuwste Nationaal Park Hollandse Duinen aan de kust door het Westland, Midden Delfland, Groenzoom, Polder Schieveen, Bentwoud, Krimpenerwaard loopt deze zone oostwaarts door naar het Nationaal Landschap Groene Hart.

Arend Hoogeveen

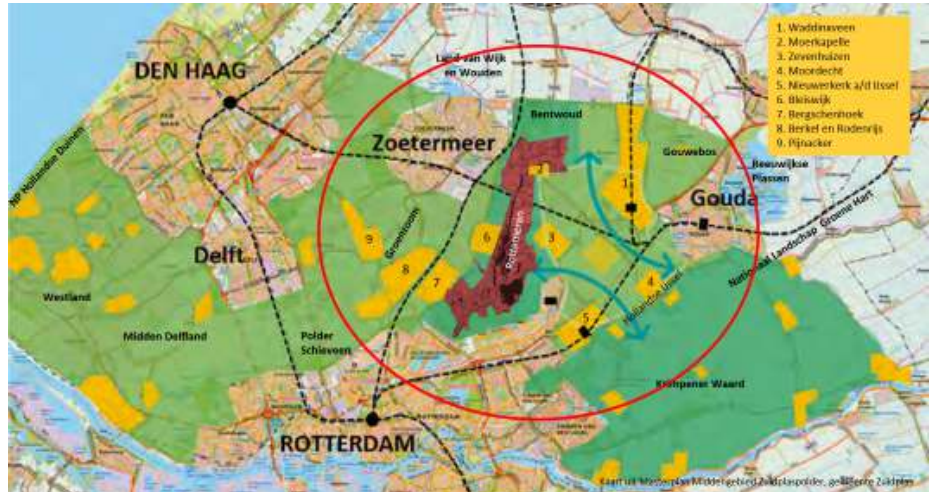

Centraal ligt het Rottmerengebied. Een sterke en goed geborgde staat van de natuur in dit deelgebied is cruciaal voor de ecologische functie en de biodiversiteit in het gehele Zuid-Hollandse landschap. Oftewel: het Rottmerengebied is hét ecologische kruispunt in de zuidelijke randstad. Een kruispunt dat geen eiland is, maar – ecologisch gezien – in verbinding staat met zijn omgeving. De kwaliteit van de verbindingzones tussen de omgevende groenblauwe gebieden hebben een minstens zo belangrijke functie voor het behoud en versterking van de biodiversiteit.

Het kaartje hiernaast laat zien dat de driehoek Zoetermeer, Rotterdam en Gouda de meest kwetsbare ecologische schakel is in de groenblauwe zuidelijke randstad. De ecologische waarde in deze driehoek wordt vooral belemmerd door de vele bebouwde kommen: de ecologische zones worden als het ware gedwongen hiertussen te meanderen.

Het is geen overbodige luxe de ecologische functie van dit kruispunt Rottemeren en de verbindende ecologische zones niet alleen te koesteren, maar vooral te behouden en te verstevigen. De komende uitvoeringsagenda als vervolg op het in mei vastgestelde Ontwikkelplan Landschapspark De Rotte, is bepalend voor de toekomst van het gebied. Rotta zal hierbij actief participeren, alsook zullen we de ontwikkelingen in de kruisende ecologische verbindingzones in de gaten houden.

In het westen is dat de verbinding door de Vlinderstrik/Park de Polder/

Triangelpark met de Polder Schieveen en het 'Bijzonder Provinciaal Landschap' Midden Delfland. Ten noorden van de Rottemeren bieden de traditionele agrarische polders kansen voor een succesrijke doorsteek naar het Bentwoud.

Oostwaarts naar de Krimpenerwaard en de andere groenblauwe gebieden in het Nationaal Landschap Groene Hart, is het groenblauwe karakter van het Middengebied in de Zuidplaspolder/

der/Krimpenerwaard ecologisch gezien van cruciaal belang. Daarnaast vormt ook de groenblauwe 560 hectare grote natuur- en recreatiegebied de Groenzoom tussen Lansingerland, Pijnacker-Nootdorp en Zoetermeer-Rokkeveen, ecologisch gezien een waardevolle schakel tussen Midden-Delfland en het Land van Wijk en Wouden, het Bentwoud en het Landschapspark Het Groene Hart.

Het gebied is dooraderd met sloten, de zogenaamde 'kleine wateren'. Het risico van vervuiling met meststoffen en gewasbeschermingsmiddelen is reëel aanwezig. Deze wateren dienen vanaf 2027 kwalitatief te voldoen aan de Europese Kader Richtlijn Water (KRW), een hele opgave. Ook op dit gebied monitort Rotta (POKO) de ontwikkelingen en trekt aan de bel als er misstanden zijn waargenomen.

Vanwege de grootschalige woningbouwplannen van Lansingerland (Wilderszijde) en Zuidplas (Vijfde Dorp) ligt er de komende jaren een complexe opgave voor wat betreft de ecologische functie van de natuur en het cultuurlandschap in de Vlinderstrik/Park de Polder/Triangelpark en in het Middengebied van de Zuidplaspolder.

Rotta heeft de krachten en deskundigheid gebundeld in de *Werkgroep Ruimtelijke Ontwikkelingen*. In het hierna volgende artikel gaan we nader in op de werkwijze van deze werkgroep. <<

Werkgroep Ruimtelijke Ontwikkelingen

Natuur- en Vogelwacht Rotta heeft in de loop der jaren een reputatie opgebouwd als 'wachters over de natuur en de vogelstand'. Er gaat vrijwel geen dag voorbij dat actieve Rotta-leden zich niet inzetten voor behoud en versterking van alles wat groeit en bloeit in het groenblauwe landschap. We volgen de ontwikkelingen op de voet, bekend zijn de verslagen in Aves Visum hierover in de Noordrand en in Zuidplas, alsook de inspanningen van de natuurwerkgroep op dit gebied.

Vanwege de komende uitvoeringsagenda van het Ontwikkelplan Landschapspark De Rotte, de woningbouwplannen van Lansingerland en Zuidpals, de ingrepen in de infrastructuur in ons werkgebied en de zorgen om de kwaliteit van het oppervaktewater, hebben we gekozen voor een integrale benadering. We belichten de werkwijze van de Werkgroep Ruimtelijke Ontwikkelingen (WRO).

Arend Hoogeveen

Integrale benadering

Het behouden en/of herstellen van een gunstige staat van instandhouding van soorten dieren en planten in de zuidelijk randstad is het doel: het gehele gebied in een integraal perspectief. Daarmee handelen we in de geest van de provinciale 'Visie Rijke Groenblauwe Leefomgeving'. Onze inzet is gebaseerd op de aanwezige kennis en expertise op het gebied van de natuur, ecologie, biodiversiteit en – last but not least – de (cultuur)historie van dit van oorsprong authentieke polderlandschap. De werkgroep staat voor een pro-actieve inbreng: zoveel mogelijk 'aan de voorkant' meedenken en -praten, waar mogelijk bij de start van de uitvoeringsplannen.

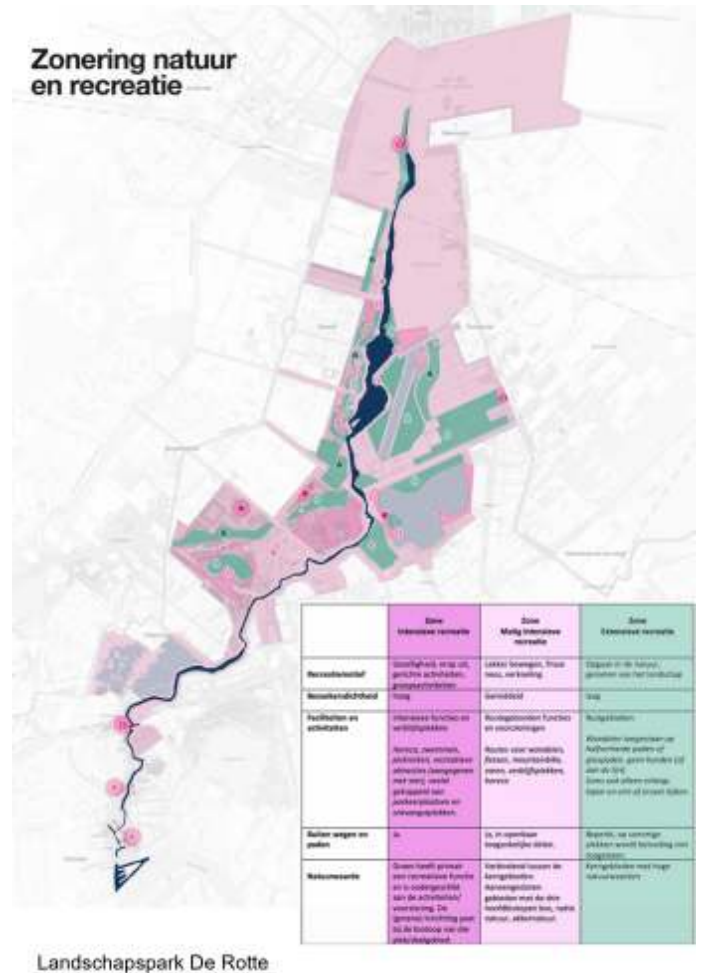
In het Rottemeregebied is de in het Ontwikkelplan opgenomen zonerings tussen natuur en recreatie leidraad, die verder wordt uitgewerkt in de komende Uitvoeringsagenda.

In de westelijke verbindingzone volgen we welke invloed de toekomstige bouwplannen in Wilderszijde hebben op de cruciale ecologische schakel Park de Polder/Triangelpark tussen het Lage Bergse Bos en de Vlinderstrik. In de door de gemeente Lansingerland te ontwikkelen inrichtingsplannen voor deze gebieden zoeken we naar aanknopings- en/of verbeterpunten.

En oostwaarts van de Rottemeren zijn we gefocust op de Groene Schakel in het Middengebied van de Zuidplaspolder die overblijft na de bouw van het vijfde dorp aldaar. Richtsnoer is het Uitvoeringsprogramma als vervolg op het Masterplan Middengebied Zuidplaspolder, alsook de plannen van de provincie ten aanzien van de Groene Waterparel.

Ecologische functie/waarde

Onder de ecologische functie en waarde van het gebied verstaan wij de wisselwerking tussen het landschap, verschillende populaties en organismen en hun niet-biologische omgeving. Anders gezegd, de dagelijkse interacties in de natuurlijke verhouding tussen de omgeving

en de organismen die er in leven. Hierbij gaan we uit van het bestaande karakter van het overwegend polderlandschap met al zijn afwisselingen.

Natuurtypes

Bij de integrale benadering is het, afhankelijk van de aanwezige en potentieel kansrijke soorten, van belang aan te geven welke natuurtypes waar kunnen of moeten worden behouden, hersteld of ontwikkeld. Het natuurtype omvat de beschrijving van de algemene kenmerken en visuele omgevingskwaliteit, gewenste flora in relatie tot reeds voorkomende en potentiële faunasoorten en de gewenste vorm van beheer.

Kansrijke soorten in alle soortgroepen.

We zijn bij de ruimtelijke (her)inrichting gefocust op het behoud en versterking van alle voorkomende soorten flora en fauna en die er kansrijk zouden kunnen zijn: kruiden/planten/struweel/bomen; vogels; vlinders/bijen/libellen/insecten; amfibieën/reptielen; grond- en watergebonden (zoog)dieren; vleermuizen.

In de praktijk worden verschillende categorieën soorten onderscheiden. Dat wil niet zeggen dat er met een soort scorelijst wordt gewerkt, het is meer een handvat of richtsnoer om te bepalen wat het meest wenselijke en haalbare is.

Iconsoorten Zuid-Holland

De provincie Zuid-Holland heeft zo'n 40 soorten dieren en planten als iconsoort aangewezen. Daarmee wil de provincie de Zuid-Hollandse natuur verder versterken, het zijn als het ware indicatoren voor de kwaliteit van de natuur: als het met de iconsoorten goed gaat, dan gaat het goed met de natuur!

Begeleidende soorten

Begeleidende soorten zijn soorten die niet te kieskeurig zijn wat leefomstandigheden betreft en die in meerdere habitats voorkomen. Ze zijn dus niet kenmerkend voor één bepaald natuurtype of vegetatietype. Soorten die wel kenmerkend zijn voor één bepaald natuurtype noemen we kenmerkende soorten. Dan heb je nog soorten die indicatief zijn.

Rode lijstsoorten

Flora- en faunaSoorten die op een zogenaamde (door de Minister van Landbouw en Economische Zaken opgestelde) Rode Lijst staan, zijn ofwel uit Nederland verdwenen dan wel dreigen te verdwijnen. De mate van bedreiging is verdeeld over de categorieën: verdwenen uit Nederland, ernstig bedreigd, bedreigd, kwetsbaar, gevoelig.

Important Bird Area (IBA)

In de Eendragtspolder zijn in 2020 meer dan 160 verschil-

lende soorten vogels geteld! Vogelbescherming Nederland en Sovon (Vogelonderzoek Nederland) hebben, met name door de aanwezigheid van een kleine populatie van de roerdomp, het gebied rond de Rottemeren en de Zevenhuizerplas in 2019 als 'Belangrijk Vogelgebied' gekwalificeerd. IBA's zijn van internationaal belang zijn voor het behoud van vogels.

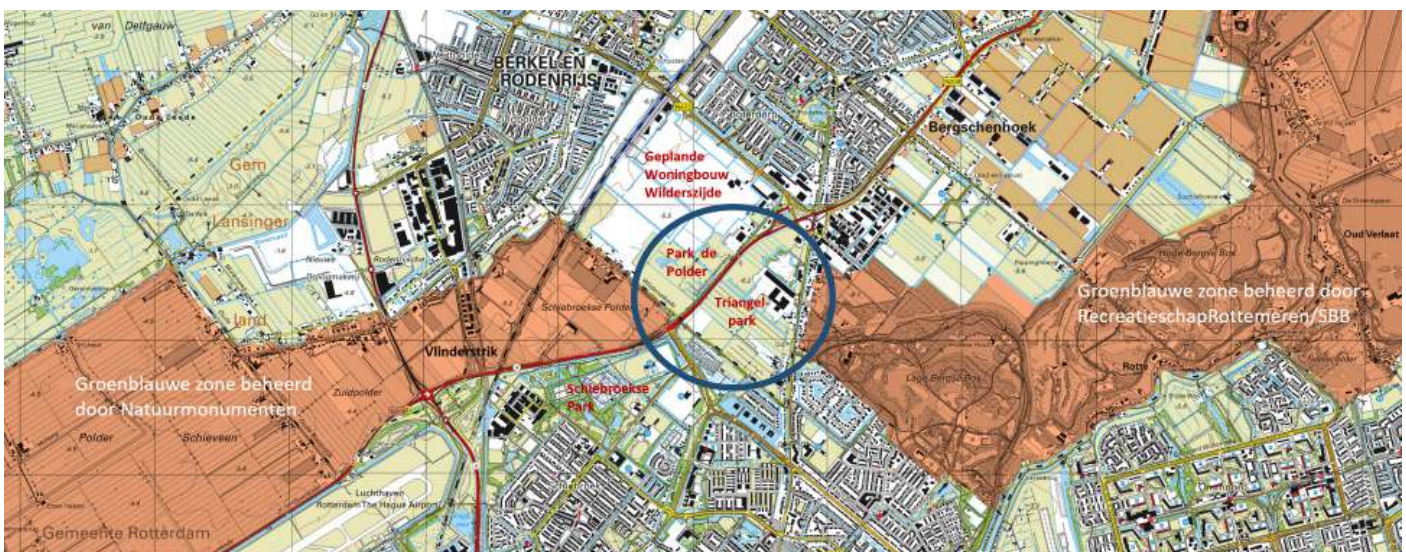
De werkelijke soortenrijkdom in het werkgebied van Natuur- en Vogelwacht is substantieel groter. In Aves Visum 155 (voorjaar 2021) geeft het jaarlijkse verslag van Dick Hoek al een goede indruk, en een compleet overzicht van de waarnemingen kun je vinden op www.waarneming.nl.

Evenwicht tussen recreatie, landbouw en natuur

Ons werkgebied is ecologisch kwetsbaar. Niet alleen de op stapel staande woningbouwplannen in Lansingerland (Wilderszijde) en Zuidplas (Vijfde dorp) reduceren de leefgebieden van meerdere soorten, ook de recreatiedruk op deze gebieden neemt door een groeiend inwoneraantal alleen maar toe. Met name de georganiseerde commerciële vormen van recreatie vergroten, naast de kans op meer bebouwingen (horeca, etc.), ook de kans op verstoringen in de groenblauwe biotopen.

Ook de traditionele landbouw bevordert de biodiversiteit niet of nauwelijks, een omslag naar natuurinclusieve landbouw wordt wel nagestreefd, maar is in de praktijk vooral afhankelijk van de welwillendheid van de landbouwbedrijven.

De cruciale ecologische schakel Park de Polder/Triangel park

De verschillende ontwikkelingsplannen van het Recreatieschap en de gemeenten Lansingerland en Zuidplas bieden weliswaar kansen voor verruiming van de ecologische functie, maar de spanning tussen enerzijds recreatief en landbouwkundig gebruik en anderzijds natuur(-ontwikkeling) zal altijd aanwezig zijn.

Werkgroep Ruimtelijke Ontwikkelingen
 Jaap van Lien, Rien van der Vorm, Hans Sanders, Dick Hoek, Cees van der Burg, Henk Starink, Jan Smith, Cor van de Lustgraaf en Arend Hoogeveen.

DE Groene Schakel en Groene Waterparel in het Middengebied van de Zuidplaspolder

Samenwerking

Rotta participeert in/werkt samen met andere regionale organisaties op het gebied van natuur en cultuur(historie), wij zijn een van de 'spelers in het veld'. We onderhouden goede contacten met de formele organisaties en overheden en ook werken we samen met/participeren we in een aantal ideële/maatschappelijke organisaties:

- Alliantie Groenblauwe Rotte
- Stichting Natuurland
- Staatsbosbeheer
- Historische Vereniging Lansingerland
- De Groene Boog A16
- Beheercombinatie Groenzoom
- Midden-Delfland Vereniging
- Platform Mooi Zuidplas
- Natuurmonumenten (Polder Schieveen/Vlinderstrik)
- Natuur en Milieufederatie Zuid-Holland
- Vereniging Oud-Zevenhuizen/Moerkapelle
- Vereniging voor Natuur- en Milieubescherming Pijnacker
- Stichting Plezierrivier De Rotte

De veertig door de provincie Zuid-Holland aangewezen iconsoorten:

Argusvlinder	Bever
Boomklever	Blauwborst
Dotterbloem	Egel
Gierzwaluw	Glassnijder
Groene glazenmaker	Groenknolorchis
Grote stern	Grutto
Heivlinder	Huismus
Kleine zwaan	Kluut
Konijn	Meervleermuis
Merel	Nachtegaal
Noordse woelmuis	Otter
Patrijs	Purperreiger
Rietorchis	Roerdomp
Rosse vleermuis	Rugstreepad
Spindotter	Steenuil
Weidehommel	Wilde hyacint
Zandhagedis	Zandhommel
Zwarte stern	Bruinvis
Gewone zeehond	Steur
Zalm	Zeearend

Google voor meer informatie 'iconsoorten Zuid-Holland'

Natuurbescherming

In de vorige Aves Visum is uitgebreid geschreven over natuurbescherming in Nederland en in onze regio. Onlangs stond in Nature Today een aansluitend artikel van de Wageningen Universiteit en Research (WUR) hierover. Een extract van dit artikel lees je in deze kolom.

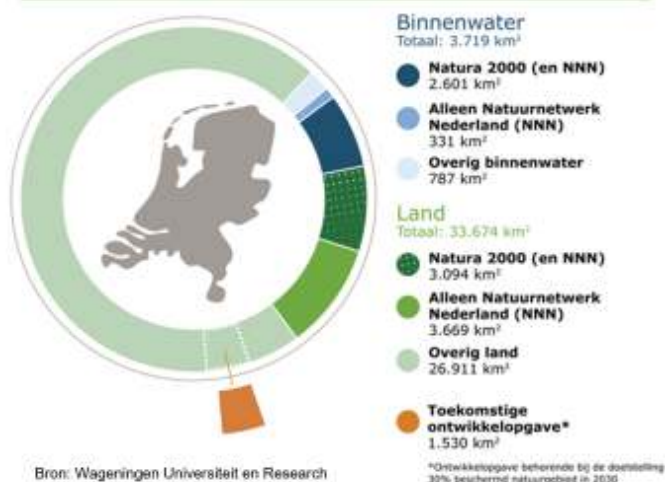
Er zijn verschillende (inter)nationale doelstellingen waar Nederland aan moet voldoen. Onderzoek is nodig om te weten of we deze doelstellingen gaan halen. Al sinds 1990 wordt er gewerkt aan de uitbreiding van het oppervlakte aan natuurgebieden binnen het Natuur Netwerk Nederland (NNN). In het Natuurpact tussen Rijk en provincies is afgesproken om 80.000 hectare nieuwe natuur in te richten in de periode van 2011 tot 2027.

Op mondiaal niveau hebben we ons gecommitteerd aan de Convention on Biological Diversity (CBD) van de Verenigde Naties. Het Europese Natura 2000-netwerk valt binnen de CBD-strategie; gebieden die wettelijk worden beschermd op grond van de Vogelrichtlijn (1979) en de Habitatrichtlijn (1992).

De internationale (CBD-)doelstelling voor het areaal beschermde gebieden in 2020 hebben we ruimschoots gehaald. Het aandeel beschermd natuurgebied in Nederland is circa 26 procent van het oppervlakte aan land en binnenwateren (inclusief IJsselmeer). Het aandeel wettelijk beschermde Natura 2000-gebieden is 15 procent van het oppervlakte aan land en binnenwateren en 24 procent in kust en marien (inclusief Waddenzee). Dit is ruim meer dan deze internationale doelstelling van 17 procent land en binnenwater en 10 procent kust en mariene gebieden voor 2020.

Om de doelstelling van de EU voor 2030 te halen (30 procent), moet de overheid nog ruim 150 duizend hectare extra beschermd gebied aanwijzen. Dat is een oppervlak zo groot als de provincie Utrecht. <<

Oppervlak beschermd natuurgebied

De 5 natste provincies

Neerslag is een belangrijk onderdeel van ons klimaat. In de herfst valt vaak dagen achtereen regen, terwijl in de zomer soms veel regen in korte tijd valt.

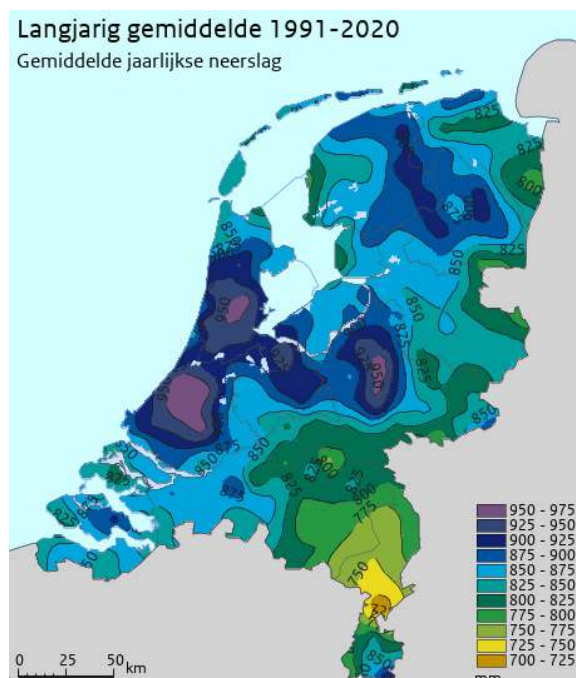
De gemiddelde hoeveelheid jaarlijkse neerslag in Nederland varieert behoorlijk. De meeste neerslag valt in de kustgebieden, de Veluwe, het noorden en in Zuidoost-Limburg. Het droogst is het over het algemeen aan de oostgrens, in het oosten van Brabant en in het midden van Limburg.

De provincies Noord- en Zuid-Holland, Utrecht, Gelderland en Drenthe zijn de natste provincies. In Noord- en Zuid-Holland valt relatief veel neerslag, afkomstig vanaf de Noordzee en hier het actiefst is. In de stedelijke gebieden van deze provincies valt meer neerslag omdat het hier relatief warm is en meer vocht kan bevatten. Daarnaast bevat de lucht boven steden meer kleine stofdeeltjes waar water zich aan kan hechten.

De grotere hoeveelheden neerslag boven de Veluwe, het Drents plateau en Zuidoost-Limburg komt doordat deze gebieden hoger liggen dan hun omgeving. De lucht wordt gedwongen op te stijgen waardoor het afkoelt, het aanwezige vocht condenseert waardoor er zich regenwolken vormen. Aan de achterzijde van deze heuvels is er een omgekeerd effect.

Hetzelfde zien we op de Veluwe, wat met ruim 950 mm per jaar de natste plek van Nederland is, terwijl het in het zuiden van Gelderland een stuk minder nat is. In Utrecht zien we een vergelijkbaar patroon, met de meeste neerslag boven de Utrechtse heuvelrug. Ook het Drents plateau krijgt meer neerslag dan gemiddeld, terwijl de zuidoosthoek van Drenthe relatief droog is. <<

Bron: Weeronline

DE FAKKEL

Een Rotta-lid verhaalt over een persoonlijke ervaring in de natuur en wat dat bij hem of haar heeft losgemaakt. De fakkel wordt steeds aan een ander lid overgedragen die ons in de volgende Aves Visum zijn of haar (natuur) roerselen mee laat beleven.

Jan-Egbert Baalbergen aan het woord . . .

Een tijdje terug kreeg ik de vraag om de 'de Fakkel' over te nemen en daarin over mijn ervaringen met 'de natuur' te schrijven. Bezig zijn met de 'natuur' is altijd leuk, dus dat doe ik natuurlijk graag. Toen ik daar dan ook mee begon kwam bij mij de vraag op hoe lang ik eigenlijk al word geïnspireerd door 'de natuur'. Toen ik daarbij stilstond bleek het antwoord eigenlijk heel eenvoudig: al zolang ik me dat kan herinneren. Hieronder volgen zomaar een paar herinneringen.

Als knulletje van een jaar of 4, 5 (nog in de jaren '50) ging ik met m'n ouders en broertje geregeld naar de Amsterdamse Waterleidingduinen. Bij de ingang werden de fietsen (een auto hadden we niet) gewoonweg tegen een houten paal gezet. Daarop liepen we naar het huis van de boswachter en gingen de keuken in. Daar riep m'n vader heel hard "volluk" en wachtten we tot de boswachter of zijn vrouw naar de keuken kwam om de kaartjes af te rekenen. Kom daar nog eens om tegenwoordig!

Daarna konden we voorzien van tas met eten en drinken en het boekje 'Zien is kennen' op weg. Ik denk niet dat ik toen, behalve mus, merel en mees, al veel vogels kende maar eentje kende ik wel zeker: de Vlaamse gaai. Mijn broertje en ik struinden overal doorheen in een poging zo'n mooi blauw vleugelveertje van de gaai te vinden. Ik kan je vertellen, dat, als dat een enkele keer lukte, het geluksgevoel met geen pen te beschrijven was. De kinderhand is gauw gevuld zullen we maar zeggen.

Mijn vader had op zolder in een hele grote kist zelf een opstelling gebouwd waarmee hij automatisch dag en nacht ieder uur op film 1 fotootje maakte. Dan zette hij bijvoorbeeld amaryllissen, narcissen of hyacinten in de kist die zich dan van bol tot volwassen bloem ontplooiden. Vervolgens bleef de kist weken gesloten om de bollen volledig te laten uitgroeien. Wij keken na het ontwikkelen van de film dan in kleur! in een paar minuten naar het uitgroeien van deze bloembollen.

En dat in een tijd dat er alleen nog zwart-wit tv met één net bestond: voor die tijd unieke beelden, die op mij dan ook een grote indruk maakten. We mochten als kinderen bij het langslopen in de buurt van de kist trouwens vooral geen trillingen opwekken omdat dan de opnames

Maar ook de 'verstilde natuur' heeft mijn interesse.

zouden mislukken. Wij liepen dus echt 'op kousenvoeten' naar onze kamer.

Later verhuisden we naar de kop van Noord-Holland en werd ik lid van de CJN. Elke zaterdag met een man of tien op excursie en zo nu en dan was er een weekendkamp. Uit die tijd stamt toch wel mijn liefde voor vogels. Zo vonden we in de winter van 1962/1963 een volkomen verlepte, van kou kleumende, Turkse tortel. Ik heb hem gevangen, mee naar huis genomen, bij de supermarkt twee sinaasappelkisten gehaald, die tot hok verbouwd en zaad gekocht. De tortel kon zo goed worden verzorgd en heeft de winter glansrijk overleefd. Ik heb hem uiteindelijk weer vrijgelaten want een dier hoort, als je het mij vraagt en als het even kan, zoveel mogelijk in vrijheid te kunnen leven.

Dit wat betreft de 'levende natuur'. Maar ook de 'verstilde natuur' heeft mijn interesse. Jarenlang gingen in mijn vakantietas geheid een hamer en een beitel mee. Op het vakantieadres informeren naar fossielen, mineralen of kristalgesteenten in de buurt en dan natuurlijk op zoek. Zo vonden we bijvoorbeeld in Duitsland geoden (volgens Wikipedia: een holle of gedeeltelijk holle, min of meer bolvormige knol die aan de binnenkant begroeid is met kristallen), die we in Idar-Oberstein lieten doorzagen en

polijsten. Elke keer weer een verrassing welke agaatpatronen of welke kristallen er uit de geode tevoorschijn zouden komen.

Zo genoot ik door de jaren heen van alles wat 'de natuur' me in het voorbijgaan liet zien. Ondertussen getrouwd, kinderen, werkzaam als leerkracht basisschool en daarnaast nog verschillende soorten vrijwilligerswerk. Een drukke periode dus en daarin helaas lang niet altijd tijd voor 'de natuur', want ook hobby genealogie had mijn aandacht gekregen.

Rond de eeuwwisseling verhuisden we naar Nieuwerkerk. Al een aantal jaren las ik in de krant dat er in het Koornmolengat op vrijdagavond excursies waren. Helaas, na een hele werkweek met een volle klas kwam dat er gewoon niet van. Maar toen ik met pensioen was ben ik direct een keertje meegegaan. Ik was daarvan diep onder de indruk en heb gelijk 's avonds een briefje ingevuld om lid van Rotta te worden.

Vanaf die tijd ben ik de zaterdagen daar gaan werken en later ook de donderdagen. Tijdens het werken met Rotta is het ook nog eens extra genieten als we elkaar wijzen op de plantjes en diertjes die we dan tegenkomen. En zo wordt dus alom kennis gedeeld en wordt vooral mijn plantenkennis vanzelf elke keer weer een beetje groter. Wat kennis delen betreft: ook de excursies hebben daarin een heel positief resultaat.

Ook hoor ik bij de groep vrijwilligers die in de zomer mensen rondleidt in het Koornmolengat. Het is fantastisch om te horen dat mensen heel verbaasd zijn te zien wat er in dat natuurpareltje voor moois te zien is. En dat terwijl ze er al jaren in de buurt wonen en er soms dagelijks langs fietsen zonder daar enig idee van te hebben.

Mijn tuin © Jan-Egbert Baalbergen

En dan hoop je maar dat er na de excursie bij deze mensen een kleine beetje meer liefde of aandacht voor 'de natuur' blijft hangen!

In mijn eigen tuin probeer ik de leefomstandigheden voor planten en dieren aangenaam te maken: veel bodembedekkers en afwisseling van soorten planten. Ook rond mijn vijvertje speelt zich een hele aparte wereld af, heerlijk om daar eens een tijdje rustig naar te gaan zitten kijken. Zo nu en dan kan ik genieten van groene kikkers als ze lekker in het zonnetje zitten. Wat een kleurenpracht!

Daarnaast is voor mij in de tuin een hoogtepunt het spontane opschieten van de wespenorchis. Elk jaar kijk ik er naar uit om ze weer te zien uitgroeien met hun mooie tere bloempjes.

Ik hoop dan ook dat ik nog lang van al het leven in 'de natuur' mag blijven genieten! De Fakkels geef ik door aan Ale Algra. <<

Het is goed toeven in de Wiebertjes, zeker na gedane arbeid! © Ale Algra

Op bezoek bij Herenboeren De Vlinderstrik

Temidden van het vervoersgeweld aan de noordrand van Rotterdam ziet een bijzonder project het levenslicht. Tussen de HSL, de A16/A13 en de Randstadrail, in de oostelijke helft van het gebied dat bekend staat onder de naam De Vlinderstrik, wordt hard gewerkt om een natuurvriendelijke manier van boeren van de grond te krijgen. Iets wat je gerust een spannende onderneming kunt noemen.

Josien Hofs

Het oorspronkelijk agrarisch gebied hoort bij de gemeente Rotterdam en wordt beheerd door Natuurmonumenten. Hier hebben burgers de handen ineen geslagen en zijn gestart met het coöperatieve project Herenboeren, waarbij succesvolle initiatieven elders, zoals in het Brabantse Boxtel, tot inspirerend voorbeeld dienen. De boerderij is geen eigendom maar wordt gepacht van Natuurmonumenten, waarmee uiteraard nauw wordt samengewerkt.

Op een zonnige zomerochtend sluit ik aan bij een rondleiding over het terrein van het bedrijf. Enthousiaste vrijwilligers Janna en Gerard geven uitleg. Het is gedeels nog in de ontginningsfase, ze zijn pas twee jaar geleden gestart. Delen van het gebied worden door Natuurmonumenten afgeplagd om er kruidenrijk grasland en vochtig hooiland te creëren, waar wellicht ook weidevogels een broedplaats kunnen vinden, zoals in de nabijgelegen polder Schieveen ook al gelukt is. Een Kievit stapt er deze ochtend alvast geïnteresseerd rond. Bijzonder is dat met het afplaggen oude grondlagen tevoorschijn komen, zoals zanderige grond met schelpen, daar tienduizenden jaren geleden aangevoerd door de zee.

Een groot deel, pakweg 14 hectare, blijft op hoogte en wordt nu benut voor land- en tuinbouw. De beoogde variëteit is groot. Allerlei groenten, aardappelen en zelfs knoflook en paddenstoelen worden geteeld, en kunnen direct worden geoogst. Er zijn twee boomgaarden aangeplant, met een grote diversiteit aan fruitbomen en struiken. Dat heeft uiteraard wat meer tijd nodig om vrucht te gaan dragen. Alles wat de landbouw biedt zal er een plek krijgen, behalve melkveeproductie.

Dierenwelzijn voorop

Er worden varkens en vleeskoeien gehouden. Twee varkens komen ons luidkeels begroeten, ze missen ongetwijfeld de dieren die net de dag er voor zijn afgevoerd voor de slacht. Ze hebben er een mooi ruig gebiedje waar ze naar hartenlust kunnen scharrelen, inclusief een waterpoel voor het noodzakelijke modderbad. Tegen regen en

Natuurvriendelijk boeren in een Randstedelijke omgeving.

zon is er een schuurtje. De koeien worden uitsluitend gehouden voor het vlees, er is gekozen voor het Nederlandse Maas-Rijn-IJsselras. Op dit moment zijn er zes koeien, de bedoeling is uit te breiden tot maximaal twaalf. Hier geen 'grasfalt' met Engels raaigras, maar een grasland met diversiteit. Niet dat de koeien alles lusten.....

De kippen moesten vanwege de vogelgriep worden opgehokt, maar kunnen nu gelukkig ook naar buiten. Op het terrein zijn afdakjes geplaatst zodat ze kunnen schuilen voor zon en regen. Ze worden gehouden voor de eieren, en voor de slacht.

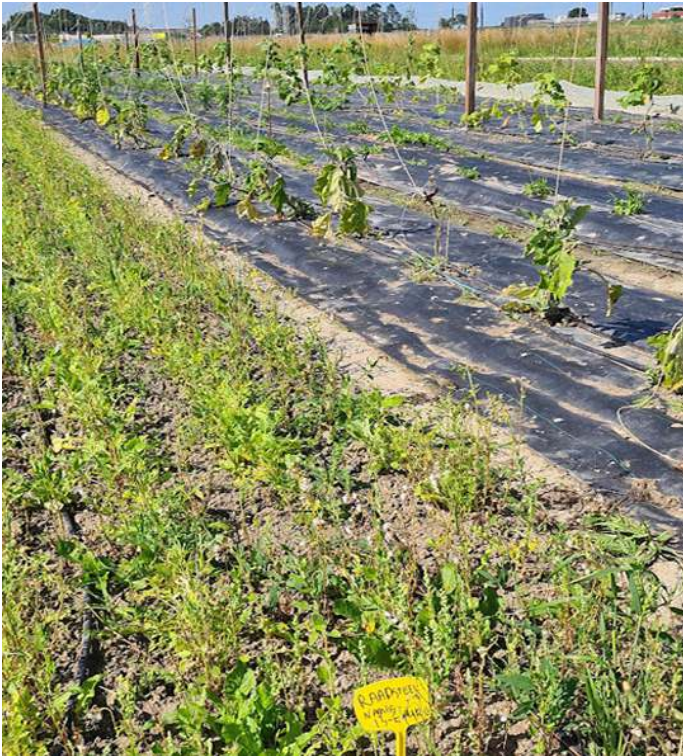
Pionieren

De gebouwen van de originele boerderij worden gebruikt als werk- en stallingsruimte. Er zal gezien de staat er van nog wel wat sloop- en verbouwwerk nodig zijn. De boer woont er niet, dat is in dit type bedrijf ook niet nodig. Het voormalig woonhuis zal gebruikt worden als honk voor de coöperatie, zodat er ook vergaderingen en workshops gehouden kunnen worden. Natuurmonumenten en Stichting De Boer Op gaan hier eveneens een plek krijgen.

Het Brabantse voorbeeld gaat maar voor een deel op, omdat de grond anders is. Kleigrond kent nogal wat beperkingen. Nat is echt nat, en droog is al snel echt droog. Er moest dus meteen in het eerste jaar met een droge zomer nagedacht worden over bewateren. Natuurlijk boeren stelt je voor uiteenlopende vragen. De talrijke hazen vreten de verse boompjes kapot, dus toch maar weer een bescherming er om heen. Grote vluchten kauwen doen zich te goed aan pas geplante of gezaaide groenten, zoals bonen.

Ter illustratie zien we er minstens twintig op een lijn zitten wachten, klaar om tot de aanval over te gaan. Welke oplossing is dan het meest gepast als je in de open lucht wil telen? Met een slimme schoffelmachine wordt de stroken-verbouw onkruidvrij gemaakt, maar tussen de planten staat nog heel wat dat met de hand verwijderd moet worden. Vooral distels en zuring hebben het hier enorm naar hun zin. Langs de boomgaarden worden hoogstam kersen geplaatst, in de hoop dat het gevogelte zich daartoe beperkt. Het is uiteraard afwachten of dat werkt. In een aangrenzend bosperceeltje heeft een buizerd haar nest, en er is al eens een kip gekaapt.

Strokenteelt © Josien Hof

Er zijn veel factoren die in zo'n nieuw te ontwikkelen gebied, waar natuurwaarden veel aandacht krijgen, van invloed zijn op het boeren. De wijze waarop de waterstanden worden beheerst heeft invloed op de stand van het grondwater, die is niet in alle seizoenen hetzelfde. Alle ingrepen in het gebied, het gebruik van natuurlijke meststoffen, (biologische) bestrijdingsmiddelen, bewatering, etc. worden overlegd met de beheerder, die strikte eisen stelt aan natuurvriendelijke oplossingen. De bomen en struiken die in het gebied worden geplaatst komen vaak uit het groendepot van de gemeente, waar elders verwijderde nog levensvatbare bomen worden bewaard. Je moet dan samenwerken met veel verschillende partijen. Kortom, het is in veel opzichten een boeiend bedrijf.

De organisatie

Herenboeren is een concept dat inmiddels al op tien plekken in Nederland wordt toegepast. Het doel is met een kleinschalig gemengd bedrijf op duurzame wijze voedsel te produceren voor aangesloten leden, zonder subsidie of leningen. Uitgangspunt is om met de opbrengst van 15 a 20 hectare 500 monden te voeden. Er wordt een

coöperatie gevormd met ongeveer 200 huishoudens, die elk € 2000 inleggen als startkapitaal. Je inleg is niet verhandelbaar, als je er mee wil stoppen gaat het certificaat terug naar de coöperatie voor iemand op de wachtlijst.

Op de jaarvergadering worden besluiten genomen op basis van de behoeften van leden, alles uiteraard in overeenstemming met de beheer- en bestemmingsvereisten, en wordt de maandelijkse bijdrage vastgesteld. In ruil daarvoor haal je eens per week je oogst op. Bij de Vlinderstrik stelt Natuurmonumenten op dit moment de Melkschuur daarvoor ter beschikking. Wat er in je mandje zit is geheel afhankelijk van het seizoen en van wat er aan oogst gelukt is, je kunt dus niet zelf iets bestellen.

Uiteraard is er wel een vegetarische variant. Het is niet de bedoeling dat er verkoop plaatsvindt, alles gaat naar de leden. Er is een boer in dienst van de coöperatie, en veel werk wordt op diens instructie op vrijwillige basis door leden gedaan. Zo te zien gaan er heel wat uren in zitten om alles op orde te krijgen en te houden. Je weet wat je op je bord krijgt, verser kan bijna niet, en je hebt er wellicht zelf voor gewerkt. Herenboerderij De Vlinderstrik heeft op dit moment voldoende leden, er is zelfs een kleine wachtlijst. Een mooi voorbeeld dus hoe natuurwaarden en het boeren hand in hand gaan. Kijk voor meer informatie op <https://vlinderstrik.herenboeren.nl>. <<

De mobiele 'legbatterij' van de Herenboeren in de Vlinderstrik! © Albert Boersen

Het komen en gaan van de 'POOTLOZE' HONDERD-DAGEN-VOGEL

JanSmith

Op de zwoele avond van de derde mei veerde ik op bij het horen van de eerste gierzwaluwen van dit jaar boven onze tuin. In een flits schoten zwartbruine schichten voorbij en ik dacht *Summer is here! Yes!*

Elk jaar een paar meer

Ik telde er een stuk of twaalf en hoewel ik ze niet persoonlijk ken, weet ik nu dat het steeds dezelfde zijn die in voorgaande jaren steeds weer terugkomen op de plek waar ze het kennelijk naar hun zin hebben, want gierend zwaluwen hebben altijd lol; ik heb er tenminste nog nooit eentje gezien die een beetje sacherijng achter de andere aan vliegt. In tegenstelling tot berichten over teruglopende aantallen, stel ik ieder jaar tot mijn tevredenheid vast dat er aan eind juli, begin augustus weer meer zijn dan in mei.

*...in 20 jaar 7 x
naar de maan op en
neer...*

Snelheden tot wel 120 km/u

Ik kan urenlang stilzweigend in mijn tuinstoel liggen genieten van de voorbij schietende vogels die op topsnelheid het luchtruim doorklieven boven de tuinen en huizenblokken. Gierend vliegen ze met duizelingwekkend snelheid af op de kopse gevel van het huizenblok aan het eind van onze tuin. Op hol geslagen straaljagers zijn het die met gemak soms wel tot honderdtwintig kilometer per uur halen. Vliegende scheermessen zijn het die met ogenschijnlijke roekeloosheid op topsnelheid op de daklijst van het huis aanvliegen, plotseling omhoog zwenken en een tel later rakelings over de daknok weer uit het zicht verdwijnen.

Alles zonder angel is de pineut Gierzwaluw, meestervlieger, altijd op de wieken, altijd in de lucht. 's Nachts op grote hoogte om er te slapen, te baltsen en te paren. Tussen dageraad

en schemer boven akker, veld en open water constant op jacht naar voedsel. Alles zonder angel is de pineut: vliegende mieren, muggen, vliegen, libellen en spinnetjes.

Voor hun jongen verzamelen ze tot wel enkele honderden insecten per keer in een voedselbal. Hoog in de lucht lessen ze hun dorst met regendruppels. Soms scheren ze met opengesperde snavel laag over het water om op die manier een slokje te nemen.

Wel pootjes, maar hele korte Gierzwaluw (*Apus apus*) is geen 'echte' zwaluw, zoals de boerenzwaluw of de huiszwaluw. Hij behoort tot de orde van gierzwaluwachtigen, de Apodiformes, dat letterlijk vertaald 'vogel zonder poten' betekent. Dat is bijna waar; gierzwaluwen hebben wel pootjes, maar heel korte; eigenlijk zijn het vier naar voren gerichte scherpe nagels waarmee ze moeiteloos kunnen landen tegen verticale kliffen, rotsen en muren, maar ermee op een horizontaal vlak landen, lopen of ervan opstijgen is schier onmogelijk.

Oorsprong van 'gieren'
Het element 'gier' in de naam is waarschijnlijk afgeleid van het werkwoord gieren, in de betekenis van schreeuwen of gillen. Ook kan het terugslaan op het gieren van een schip aan de ankerketting. Beide begrippen zijn in ieder geval duidelijk van toepassing op de vooral in de broedtijd zeer luidruchtige en in de lucht ongelofelijk wendbare vogel.

Honderd dagen
Gierzwaluw - de Honderd-dagen-vogel, naar de periode dat het dier in onze contreien verblijft.

Honderd dagen per jaar, die van onbeschrijfelijk vitaal belang zijn voor het voortbestaan van de soort. In die tijd paren ze hier, broeden hun eitjes uit en brengen de jongen groot, geven ze vlieglessen en vertrekken dan weer massaal naar het Afrikaanse luchtruim om er te overwinteren vele duizenden kilometers naar het zuiden.

Theoretisch ecooloog Anders Hedenström verzamelde gedurende vele jaren data en berekende dat de vogel tot wel twintig jaar oud kan worden en in die tijd een afstand aflegt die gelijk is aan zeven keer op en neer naar de maan.

Als het stil wordt, zijn ze weg
Nu loopt het tegen augustus. Tijdens de vlieglessen in de voorbije week stelde ik tevreden vast dat hun aantal ook dit jaar weer is toegenomen, hun groep telt nu twintig misschien vijftwintig in totaal. Nog een paar dagen en dan zijn ze weer verdwenen; hun afwezigheid valt pas op als hun karakteristieke geluid al een paar dagen niet meer heeft geklonken.

NATUURVRIENDELIJKE TUIN voor IEDEREEN

Henk Starink

Sinds vorig jaar is het steeds drukker in de natuur- en recreatiegebieden. Jong en oud ervaart hoe fijn het is om in de buitenlucht te zijn en te genieten van het landschap, de bomen en planten en het dierenleven. Uit recente onderzoeken blijkt dat bewoners van een groene wijk zich gelukkiger voelen en gezonder zijn.[1] Daarbij gaat groen in de wijk bovendien wateroverlast en oververhitting tegen en het is ook nog goed voor de biodiversiteit.

Dichtbij is ook mooi

Om te kunnen genieten van groen, fleur, geur en vogels hoef je niet ver weg te gaan, want in eigen tuin of op het balkon is al veel te bereiken. Een groene tuin met gevarieerde beplanting is natuurvriendelijk en trekt insecten en vogels aan.

Veel tuinen zijn niet zo natuurvriendelijk als gedacht wordt: vooral in nieuwbouwwijken kiezen bewoners doorgaans voor onderhoudsvriendelijkheid: veel tegels, kale schuttingen, kunstgras, voor kinderen ook nog een trampoline, schommel of zandbak.

Woonprogramma's op televisie tonen de tuin als verlengstuk van de woonkamer, met loungebanken, tuinoverkapping of buitenkeuken. Voor een populaire mediterrane sfeer staan er uitheemse planten als bamboe, palm of olijfboom in potten. Dat is jammer,

...een tuin met gevarieerde beplanting is natuurvriendelijk en trekt insecten en vogels aan...

want in zo'n steenrijke omgeving is voor insecten en vogels niets te halen.

Gelukkig kiezen veel bewoners juist voor meer groen in hun tuin en hangen ze bijvoorbeeld 's winters een voedersilo met strooivoer op of een pindaslinger. Wat is er nu leuker dan vogels van dichtbij te kunnen bekijken wanneer ze dagelijks enkele keren terugkomen om van het voer te eten en wat te drinken of te baden in een waterschaal. Bloeiende planten lokken ook nog eens vlinders, hommels en wilde bijen in je tuin of op je balkon.

Wanneer is een tuin natuurvriendelijk? Voor vogels is voedsel en schoon water het allerbelangrijkst, liefst het hele jaar rond. Ze eten natuurlijk voedsel als zaden, bessen, fruit, noten, insecten en kleine bodemdieren. Honingminnende insecten als vlinders, hommels en wilde bijen komen af op bloeiende, inheemse planten en kruiden als zonnehoed, salie, ijzerhard, duizendblad, koninginnenkruid, kattenstaart, vingerhoedskruid of lavendel. De bloemen van deze soorten bevatten veel nectar en stuifmeel.

Veel bomen en struiken dragen in het voorjaar volop bloesem waarop insecten afkomen en in het najaar eten vogels van de bessen. Dit soort planten zorgt ook voor gelaagdheid in de begroeiing en zorgen door hun schaduw voor verkoeling in de tuin. Voor vogels zijn plekken om veilig te kunnen schuilen belangrijk, bijvoorbeeld in een boom, een dichte haag, een klimplant of in een prikstruik als meidoorn of hulst.

Advies aan huis

Als tuinvogelconsulent geef ik advies hoe meer vogels en insecten naar tuin of balkon kunnen worden gelokt. Voor een adviesgesprek maak ik een afspraak bij u thuis en vertel dan in het kort welke mogelijkheden er zijn om

IKJE

Grasland

We hebben de stad verruild voor een dorp. Nog net binnen de bebouwde kom maar wel met ruim een hectare grasland. Opvallend in het dorp zijn de keurig verzorgde tuintjes. Geen enkel onkruid, ook niet in de omliggende weiden. Enthousiaste medewerkers van gemeente en provincie ondersteunen ons met initiatieven de biodiversiteit op ons perceel te stimuleren. Een houtwal met diverse inheemse struiken en bomen wordt aangelegd, en door ons gras maar twee keer per jaar te maaien ontstaat weer kruidenrijk grasland. Er fietst een echtpaar uit het dorp langs. „Erg, hè,” hoor ik de vrouw tegen haar echtgenoot zeggen. „Dan koop je zo'n huis, en dan kan je het niet onderhouden.”

Leonard van den Berg

Lezers zijn de auteurs van deze rubriek.

Insturen via ik@nrc.nl

Mogelijkheden om vogels, in dit geval ringmussen, en insecten zoals bijvoorbeeld metselbijen te lokken. © Henk Starink

de tuin of het balkon zo natuurvriendelijk te maken. Daarna bekijken we samen de tuin of balkon en bespreken dan welke praktische mogelijkheden er zijn, rekening houdend met persoonlijke wensen en/of beperkingen van de bewoners zelf zijn. Vaak komen tijdens het adviesgesprek al heel wat leuke ideeën naar boven. Ik probeer de mensen altijd om 'door de ogen van een vogel of bij' te laten kijken naar hun tuin of balkon.

Na afloop van het huisbezoek schrijf ik een advies-op-maat met tips over geschikte bomen, struiken en bloemen en nuttige voorzieningen als een nestkast of bijenhotel.

Wil je ook een op maat gesneden advies? Stuur uw vraag naar advies@rotta-natuur.nl. Deze service is voor Rotta-leden kosteloos. <<

Beeld van weleer

Rien van der Vorm haalt herinneringen op uit oude uitgaven van Aves Visum.

De ongelukkige dood van een bosuil

De afgelopen herfst zag tijdens een vogeltelling in de Bleiswijkse Zoom plots iets vreemds. Tegen een boomstam op ongeveer twee meter hoogte hing een grote vogel. Bij nadere studie bleek het een bosuil te zijn, de vogel was dood. Hij zat met zijn poten vast in de gespleten stam van een dunne es en hing met de kop naar beneden.

Klaarblijkelijk was de ongelukkige vogel tijdens de nachtelijke jacht bij een aanval met beide poten in de scheur terechtgekomen en al worstelend naar beneden gezakt. Uiteindelijk in het nauwste deel volkomen vast geraakt en een ellendige dood gestorven.

De dood hoort bij het leven, maar deze dood is ogenschijnlijk wel erg nutteloos voor een wild dier. Ik dacht

toen ook terug aan de aalscholver in het Koornmolengat vorig jaar zomer. De vogel hing aan een tak in een boom naast zijn nest, verward in een vislijn rond zijn poten. De vogel was in prachtkleed maar helaas erg dood. Gelukkig maar, want ik zou hem moeilijk kunnen redden.

Dat vogels doodgaan is normaal, ze sterven zelfs massaal al vrij snel na de geboorte, 75-90 procent wordt niet eens een jaar oud. Gelukkig gaan de meeste van deze dieren op een 'normale' natuurlijke manier dood door predatie, honger, kou en vooral door ziekte.

Volgens Amerikaans onderzoek is de invloed van de mens op de dood van wilde dieren vrij gering. Verreweg de meeste dieren sterven door allerlei ziektes, vooral virussen eisen een enorme tol, ook bij vogels. Denk maar aan de konijnenziekte Mixomathose en het zeehonden-virus enkele jaren geleden in de Waddenzee.

Altijd zal massale sterfte noodzakelijk zijn om de populatie sterk genoeg te houden en de soort te laten voortbestaan. Maar het komt vaak over als 'zinloos leven'. <<

Rotta natuurwerk

Eind juni is de natuurwerkploeg van Rotta weer begonnen met het reguliere maaiwerk in de Wiebertjes, langs de Hennipsloot en in het Koornmolengat.

Niet zomaar in het wilde weg zwaaien met de zeis, maar zorgvuldig kiezen welke stroken op de verschillende veldjes al dan niet moeten worden gekortwiek: het zogenaamd sinus of mozaïek maaien.

Door deze manier van maaien blijft er voor elke soort wat wils, zoals bijvoorbeeld voor vogels die zich beter thuis voelen in oud riet dat nog niet is gemaaid en voor insecten die voldoende schuilgelegenheid vinden in de kruidenrijke grasstroken die zijn blijven staan. Al het maaisel wordt bij elkaar geharkt en op de bestaande broeihopen verzameld, zodat de in deze habitats levende soorten weer aanvulling krijgen op hun (over)levingstocht. Het zichtbare resultaat is dan wel dat het net lijkt dat er toch maar wat in het wilde weg is weggemaaid.

Vanaf september worden de veldjes in de Wiebertjes, langs de Hennipsloot en in het Koornmolengat nagenoeg weer helemaal gemaaid om de biodiversiteit – meer soorten kruiden, bloemen en planten – te vergroten. Op meerdere veldjes zie je dat ook gebeuren.

Een andere bezigheid waar de natuurwerkploeg zich de afgelopen weken mee bezig heeft gehouden is het opschonen van de ringsloot in het Koornmolengat. Deze sloot moet binnenkort worden uitgebaggerd, maar de doorgang voor de baggerboot wordt belemmerd door overgroeide takken en dergelijke. Dit klusje was niet zo maar gepiept. Met de Rotta 4 voeren de stoere werkers door een waar mangrovebos. Vanuit dit wiebelige bootje is het sowieso al moeilijk om je 'staande te houden', laat staan om dan ook nog de overhangende takken, vaak boven je macht, af te zagen en op de oever te deponeren. Maar de ploeg is niet voor een kleintje vervaard en natuurlijk is deze klus ook weer naar tevredenheid geklaard. <<

Met veel kunst en vliegwerk in het wiebelbootje werd de ringsloot geschoond. © Klaas Verschoor

Dick van Stegeren

Belangen

Dat je te maken hebt met verschillende belangen is me wel duidelijk. Zeker in een verstedelijkt gebied als de Rottemeren willen de verschillende wensen van mensen nog wel eens haaks op elkaar staan en zijn soms lastig te combineren.

Natuur en recreatie staan altijd wat op gespannen voet met elkaar. Maar ook binnen de recreatie kunnen verschillende gebruikers niet altijd door één deur: zwemmers met surfers, honden en paarden, hardlopers op mountainbike paden en MTB-ers op voetpaden.

En het gaat nog verder, zoals bijvoorbeeld bij fietsers. Vaak is er ergernis tussen racers, gewone fietsers, e-bikers, bakfietsers, individuele rijders, gezinnen en zij die in grote groepen rijden. Sinds kort is er de 'Wieler Rotte'. Een speciaal parcours om racers en gewone fietsers te scheiden. Wil je het echt goed doen hoorde ik laatst iemand verzuchten, dan moet je minstens een vijfbaans rijwielpad aanleggen met daarnaast ook nog een kronkelend pad door de berm voor MTB-ers.

Sinds kort is er een 'nieuw' tegengesteld belang in de picture waar ik niet op bedacht was. Achteraf gezien nogal naïef, zeker daar het een ecologisch issue betreft, mijn eigen werkveld.

Het gaat slecht met de insecten, sterk teruglopende aantallen vormen een gevaar voor de vogelstand die vaak insecten als voedselbron hebben. Maar, misschien nog wel belangrijker, veel van onze voedingsgewassen zijn afhankelijk van insecten om vruchten, zaden en nakomelingen te produceren.

Gelukkig wordt het probleem nu breed onderkend en steeds vaker zie je een maaibeheer dat gunstig is voor insecten. Ook zie je steeds vaker dat er stroken recreatief groen in steden en buitengebied worden omgeploegd en ingezaaid met bloemrijke mengsels. Dat staat niet alleen fleurig, ze dienen als belangrijke voedselbron voor insecten en zijn goed voor de biodiversiteit.

Tenminste. Er gaan inmiddels stemmen op dat deze ingezaaide bloemen toch wel erg ten koste gaan van de spontaan opkomende inheemse soorten. Tsja, en dat is natuurlijk ook weer waar en welk belang weegt dan eigenlijk zwaarder? <<

Een boekje met een bijzondere titel, die bij menig- een de wenkbrauwen zal doen fronsen. Natuurbe- scherming okay, maar rechten voor planten?

In dit filosofisch geïnspireerde boek door de Italiaanse professor Mancuso wordt met vele voorbeelden toegelicht waarom de bescherming van planten niet gaat om het 'redden' van bijzondere soorten, maar om planten als wezenlijk onderdeel van ecosystemen, waarbij ze als voedingsbron uiteraard een belangrijke plaats innemen.

De oorspronkelijke bewoners van Noord-Amerika hebben er voor gestreden om een belangrijk voedselbron, die wij 'wilde rijst' noemen, een beschermd status te geven. Het

lijkt uit de tijd om een plant heilig te noemen, het is wel een duurzame benaming, en het is maar de vraag of de industriële aanpak van onze rijst- en graan productie toekomstbestendig is.

Het is dus beslist geen romantisch pleidooi voor het voortbestaan van zeldzame soorten, maar een aanklacht tegen de vernietiging van de soortenrijkdom die zo belangrijk is voor alle leven op aarde.

Mancuso behandelt de plantenrechten – in navolging van de rechten van de mens – in een achttal artikelen op heldere en overzichtelijke wijze. Een van de artikelen heet 'Verbruik van iedere natuurlijke hulpbron die niet hernieuwbaar is voor toekomstige generaties van levenden, is verboden. Redeneren vanuit het 'recht op leven' van planten lijkt misschien wat vreemd, maar met die blik ga je anders kijken naar biodiversiteit. Als we het bestaan van planten niet als essentieel erkennen, doen we ook uiteindelijk alle leven op aarde inclusief onszelf tekort. Treffend beschrijft hij de fenomenale intelligentie van planten, de wijze waarop ze standhouden, samenwerken en zich aanpassen. Ze zijn niet alleen wezenlijk, maar ook onze studie en bewondering meer dan waard.

Mancuso is een sterk voorstander van het zo veel mogelijk vergroenen van de leefomgeving, met name in de steden, omdat de stenige omgeving voor alle levenden de dood in de pot is.

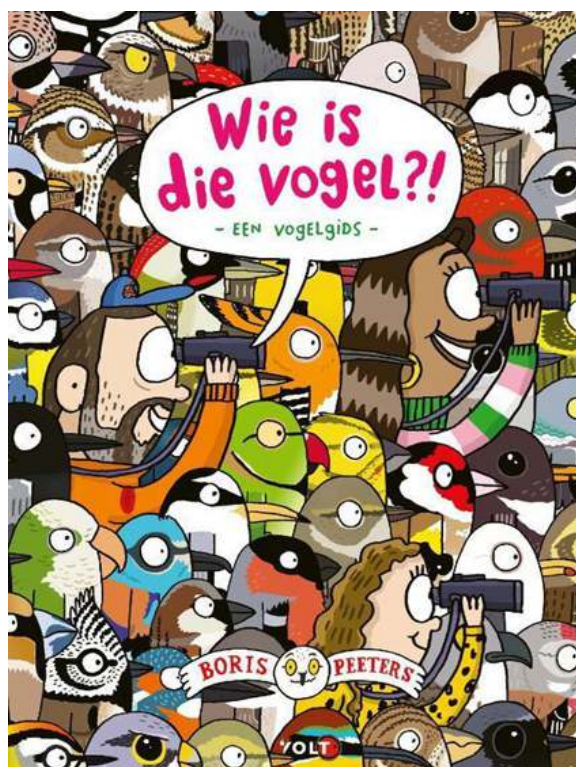
Stefano Mancuso – De Universele Rechten van de Plant, Uitgeverij Cossee, 124 pagina's. <<

Ben je het beu dat er weer eens een vogeltje in een boom naast je gaat zitten en je geen idee hebt wie die vogel is?

Dan gaat deze vogelgids je daarbij helpen! In dit boek staan ongeveer 250 vogelsoorten. Striptekenaar Boris Peeters heeft in zijn eigen stijl al deze vogels waarheidsgetrouw geïllustreerd, ook waar ze leven en wat ze eten. Vogels die je in Nederland en België kunt tegenkomen, en nog een paar rare showbizz-vogels. Bij elke vogel staat vermeld hoe groot ze worden, hun spanwijdte en wat hun Latijnse naam is.

'Een vogelboek zoals ik het nog niet ken. Om de liefde voor natuur en vogels over te dragen op volgende generaties zijn dit soort boeken een absolute must! Vernieuwend en enthousiasmerend, met liefde, humor en fantastisch leuke tekeningen.' – Ruben Hein.

'Met dit vogelboek zullen weer een paar David Attenborough-tjes gekweekt worden!' – Arjen Dwarshuis Kortom, dit boek is een goede investering in je (klein)kind (eren) om interesse in de natuur te krijgen en te behouden. <<

38 jaar huiszwaluwnesten tellen!

Rien van der Vorm

Ieder voorjaar kijk ik weer uit naar de eerste zwaluw, het zijn echte zomervogels, alle soorten overwinteren in Afrika. De eerste terugkomers, soms al in maart, zijn de boerenzwaluwen, op de voet gevolgd door de oeverzwaluwen. Half april komen de huiszwaluwen en als laatste de gierzwaluwen terug naar hun geboorte plaats. En met spanning wacht ik dan ook op de eersten boven ons dorp Moerkapelle, eind april moet ik ze zeker zien vliegen.

. . . de vogels kakken de boel behoorlijk onder!

Al 40 jaar volg ik ze, vanaf 1983 tel ik daar de nesten. Als schoolkind in Moerkapelle zie ik ze nog voor me, een grote kolonie zat tegenover onze nieuwe school aan de Raadhuisstraat. Het laatste nest hier is nog maar enkele jaren geleden verdwenen.

Boerenzwaluwen broeden voorname-lijk in het landelijke gebied, vooral percelen met de aanwezigheid van paarden zijn in trek. Gierzwaluwen, die overigens geen echte zwaluwen zijn, waren en zijn er nog volop, vooral in de jaren 70-woonwijken, maar deze vogels zijn moeilijk goed te tellen, hoewel SOVON in het nieuwe telprogramma (M.U.S. telling) een poging doet.

Oeverzwaluwen kende ik niet als kind, ik zag ze voor het eerst begin jaren 70 in de net drooggevallen Flevopolders, waar ze in de grote zandvlakten

broedden. Tegenwoordig zie je ze ook in ons werkgebied in zandopspuitingen voor woonwijken (Wilders Zijde) en dit jaar vooral in de speciaal gemaakte kunstwanden in de Zeven-huizerplas en de Wiebertjes.

Kom ik bij de huiszwaluwen in Moerkapelle en Kruisweg. Hier tel ik voor SOVON al heel lang de bezette nesten. Niet moeilijk, de vogels maken veel kabaal bij hun nest en na half juli kun je op ieder moment van de dag tellen. Hoewel ze plaatstrouw zijn en jaren op de zelfde plek broeden, zijn ze soms zomaar van het ene jaar op het andere verdwenen en vind je weer nesten op geheel nieuwe plaatsen.

Ook is het ieder jaar weer de vraag hoeveel vogels er terugkeren. Er waren hele slechte jaren met amper bezette nesten en dan denk je dat het niet meer goed komt. Dit komt ove-

Huiszwaluwen bij hun nest van klei © Chris van Rijswijk

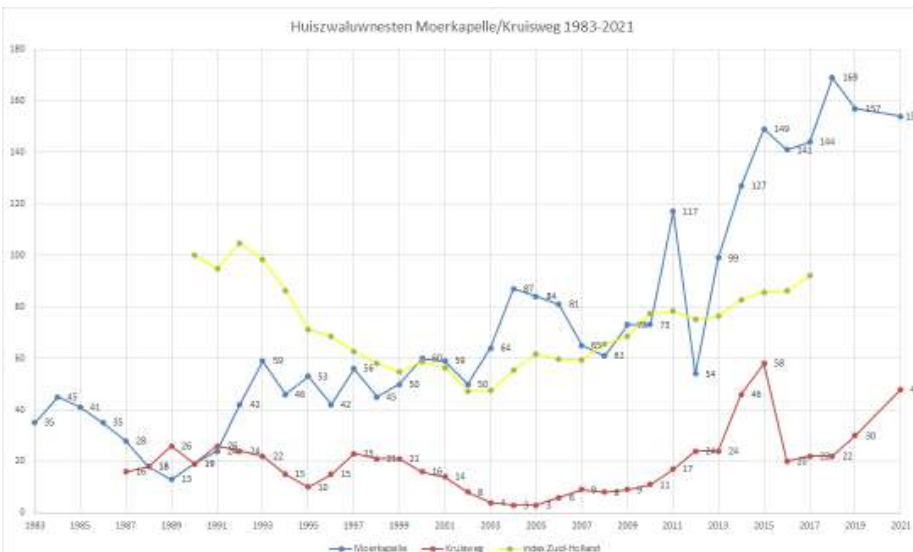
rigens wel vaker voor bij 'vogels van het platteland'.

Dit jaar waren de huiszwaluwen laat terug uit Afrika. Dan is bepalend hoe het weer zich ontwikkelt: droogte zorgt voor gebrek aan natte klei voor de nestbouw, terwijl te koud weer een gebrek aan vliegende insecten geeft, en bij te warm weer kunnen de nesten uitdrogen, zodat ze van de gevel vallen.

Ook het steeds groter worden van de dorpen is niet goed, de afstand van nest tot voedsel wordt te groot, en dan moet de voedselomgeving ook nog niet te veel veranderen. Maar in Moerkapelle zijn de omstandigheden voor de huiszwaluw gelukkig nog wel geschikt, zie de hoge aantallen.

De meeste nesten zitten maar op een klein aantal plaatsen: aan de gevel van een boerderij, aan de wat oudere huizen met geschikte gevels met overstekende dakranden en goten van hout, die ook nog wit geschilderd moeten zijn. En soms aan een enkel woonhuis, bijvoorbeeld in Kruisweg waren dit jaar aan 1 huis 36 nesten met jongen te zien. Overigens is niet iedereen blij met een nest, de vogels kakken de boel behoorlijk onder!

Vanaf dit jaar doe ik de telling samen met Garry Bakker. Hij heeft ook de telresultaten over de laatste 38 jaar in bijgaande grafiek gezet, waarbij je de verschillen per jaar in één oogopslag ziet. <<

De tijd staat niet stil. Zeker niet in de Noordrand. Zelfs in de vakantie maanden is er weer het nodige gebeurd. Daarom weer een rondblik langs bekende en onbekende onderwerpen, te beginnen met het meest spraakmakende.

... het is een prachtig stukje natuur rond een plasje met heel veel rietvogels op een rustige plek.

Wilderszijde/Park de Polder

Op 17 augustus werd het ontwerp bestemmingsplan Wilderszijde door de gemeente ter inzage gelegd. We hadden er heel lang naar uitgekeken na alle voorbereidingen. Al in oktober vorig jaar verscheen het voorontwerp waar we ook commentaar op geleverd hebben. Nu dus het verrassende eindproduct. Verrassend in de eerste plaats omdat het stukje 'tijdelijke natuur', waar wij al jaren een natuurpad onderhouden, nu toegevoegd is aan het groen in Wilderszijde met de aanduiding 'groen/natuur'. Heel terecht die aanduiding want het is een prachtig stukje natuur rond een plasje met heel veel rietvogels op een heel rustige plek.

Voor ons vanzelfsprekend reden om direct te gaan denken aan mogelijkheden om, door een nog meer op biodiversiteit gericht beheer, het gebied nog mooier en interessanter te maken. We zullen met de gemeente contact opnemen om afspraken te maken over de rol die wij daarin kunnen spelen. Waar mogelijk zullen we graag een bijdrage leveren!

Een tweede verrassing in het plan is de aandacht voor 'natuur inclusief bouwen'. We hadden er in oktober uitdrukkelijk om gevraagd en het is nu ook volledig opgenomen in de juridisch bindende regels van het plan. In de verklarende beleidsregels wordt een flink aantal mogelijkheden beschreven die aannemers kunnen gebruiken om de natuur ook in de bouwplannen te integreren.

Bijvoorbeeld begroeiing van muren en daken, nestgelegenheid voor vogels zoals mussen en gierzwaluwen en ruimte voor vleermuizen, uiteraard ook het planten van insectenvriendelijke planten. Dat allemaal niet als een mogelijkheid maar als een voorwaarde om te kunnen bouwen.

Overigens wordt in het bestemmingsplan duidelijk gemaakt dat Wilderszijde een andere wijk wordt dan de oudere wijken van de gemeente. Klimaatadaptief met veel groen en water, water met nadrukkelijk ook uitgebreide natuurvriendelijke oevers. Een op de toekomst gerichte wijk is de bedoeling. Afwachten hoe het allemaal ingevuld gaat worden maar voorlopig is het een mooi plan.

Park de Polder. Boven het natuurpad (© Jaap van Lien) en onder het plasje (© Henk Starink)

Rotterdam Recreaduct/Schiebroeksepark

Onlangs werden een paar van onze leden uitgenodigd voor een bezoek aan het Schiebroeksepark, samen met enkele mensen van een landschapsarchitectenbureau. Dit bureau moet een plan maken om het park een flinke opknappbeurt te geven nu er toch het nodige gebeurt rond de A16 Rotterdam.

Daarbij kwam uiteraard ook de toegangsroute naar het te bouwen recreaduct ter sprake. Patrick Heuvelman, ecooloog van de gemeente Rotterdam, was aanwezig namens de gemeente en met elkaar hebben we getracht de beide landschapsarchitecten in de goede richting te duwen. Er leefden namelijk allerlei ideeën, onder andere over doorkijkjes enzovoort, waar waardevol struweel voor zou moeten wijken.

Vooraf onze experts Dick Hoek en Jesse Keyser hebben duidelijk aangegeven hoe het zit met de ecologische waarden van allerlei plekken. De steun van de Rotterdamse ecooloog was zoals altijd bijzonder waardevol. Nu maar afwachten hoe het plan voor de uitvoering er uit gaat zien. Het was in ieder geval de moeite waard om mee te lopen!

A16 Rotterdam/Triangelpark

In ons voorjaarsnummer van Aves Visum heb ik uitvoerig aandacht gevraagd voor de inrichting van het Triangelpark. Nog even voor de duidelijkheid: het Triangelpark is het weidegebied tussen de Bergweg Zuid en de N209. Het wordt intussen diagonaal doorsneden door de nieuwe A16 Rotterdam. Het gebied is absoluut onmisbaar als ecologische verbinding tussen het Lage Bergse Bos en Park de Polder/Vlinderstrik.

De afspraak die 7 jaar geleden gemaakt werd om het resterende gebied aan weerszijden van de snelweg daarvoor in te richten, is niet nagekomen door de gemeente Lansingerland die er verantwoordelijk voor is. Inmiddels hebben wij op initiatief van de gemeente een gesprek gehad met enkele ambtenaren die nog op de hoogte waren van de afspraken die de gemeente indertijd maakte met Rijkswaterstaat over de noodzakelijke aanpassingen bij de aanleg van de nieuwe snelweg.

De voorgeschiedenis was dus toch nog bekend. Een vreugdevolle happening als je kijkt naar de moeite die we al een tijdje ondervonden om enige erkenning te vinden bij de gemeente over dit onderwerp. Binnenkort gaan we met enkele mensen het gebied in om te laten zien wat er naar onze mening nodig is om er een effectieve ecologische verbinding tot stand te brengen.

Bleiswijkse Fles/voormalig veilingterrein Bleiswijk

Een projectontwikkelaar heeft 33,5 ha. ruimte gekocht op het veilingterrein in Bleiswijk. De bedoeling is oude loodsen van de Greenery te slopen en het gebied opnieuw te ontwikkelen. Te revitaliseren zoals dat zo mooi heet.

Begonnen wordt echter met 4,5 ha. braakliggende grond langs de Bleiswijkse Fles. Daar wil de ontwikkelaar een enorm gebouw plaatsen, door een groene strook gescheiden van het natuurgebied. Tijdens een info-avond werd het plan toegelicht door de gemeente. Door de verwarde gang van zaken die avond kwam daar weinig van terecht.

Naar aanleiding van een publicatie over de plannen door de projectontwikkelaar hebben wij de gemeente schriftelijk meegedeeld wat wij er van vinden: een megagebouw direct naast een natuurgebied! Nog droeviger dan de bebouwing van industrieterrein Oudeland in Rodenrijs, gezien vanuit de Groenzoom! Gezien de bestemming van de grond op het veilingterrein kunnen we het bouwen waarschijnlijk niet aanvechten. Wel de manier waarop de omgeving er door wordt bedorven. Daar zullen we ons tegen verzetten.

Brieven aan de politieke partijen van Lansingerland en Zuidplas

Met de raadsverkiezingen van maart volgend jaar in het vooruitzicht hebben wij de politieke partijen in de beide gemeenten per brief om aandacht gevraagd voor een viertal onderwerpen, te weten Natuurbescherming en Welzijn, Biodiversiteit, Klimaatadaptatie en Natuurinclusief bouwen. Wij hebben de partijen opgeroepen om zich in hun programma's duidelijk uit te spreken over deze onderwerpen. Verschillende partijen kwamen met een positieve reactie!

Tot zover wat hoogtepunten uit onze directe omgeving! <<

Onkruid is een mening - groen is goed

Josien Hof's

Dat verwacht je niet, dat je in een doorsnee stadswijk als Zevenkamp op een avondje speuren zo'n 200 verschillende wilde planten aantreft. Het helpt natuurlijk wel dat er parkjes zijn en singels, bedrijventerreinen en min of meer verwaarloosd lijkende voortuintjes en binnenpleintjes. En nog een snipper bos bij het Wollefoffenpark. Als ik thuis in mijn auto stap heb ik er met een beetje goede wil al 15 geteld.

De Rotterdamse Flora Werkgroep onder coördinatie van Dick Hoek is sinds 2015 bezig om het wilde (of verwilderde) groen van 'heel Rotterdam' systematisch in kaart te brengen. Elk jaar worden van noord tot zuid gebieden van een vierkante kilometer, zogenaamde kilometerhokken, afgewerkt. Dit jaar was de oostkant aan de beurt, in Nesselande en Zevenkamp. Tussen al die stenigheid zijn er de nodige verrassingen te vinden.

Uiteraard zijn er planten bij die 'ontsnapt' zijn uit een tuin, maar de meeste zijn toch aan komen waaien, door vogels gedropt of meegevoerd met de grond die gebruikt wordt om straten en tuinen op te hogen. Hier en daar zijn bermen ingezaaid, waardoor er soms planten staan die niet gebiedseigen zijn. Deze overleven het op den duur vaak niet.

Hoe netter hoe minder divers

De meesten van ons zijn grootgebracht met oog voor netjes en aangeharkt. Ook hebben de meesten een voorkeur voor een rustgevend beeld: een tuin met een zekere inrichting, keurige parkjes en gemaaide bermen. Maar dat zijn nu juist de minst interessante stukken. Op rommelige ruige terreinen staan de leukste soorten. Zo vinden we op een bedrijventerreintje de westerse karmozijnbes, en midden in een woonwijk waterviel langs een singel. Het waterdrieblad dat we vooral kennen uit het buitengebied blijkt zelfs in Zevenkamp te gedijen.

Nectar- en voedselverstrekking

De insectenstand is in ons deel van de wereld dramatisch teruggelopen, en daarom moeten we ruimte laten voor allerlei groeiend en bloeiend spul. Zelfs een veel voorkomende plantje als het robertskruid, met zijn bijzondere geur, is waardplant voor diverse insecten. In dit geval hebben ze wel een lange tong nodig om bij de nectar te komen. Elke plant heeft wel weer eigen 'gasten' die ervan profiteren, om nog maar te zwijgen over de eetbaarheid. Dat brandnetel en zevenblad gegeten kunnen worden is bekend, maar wie mengt de blaadjes van de gehoornde klaverzuring door de sla? Het kan en ook insecten weten deze ijverige woekeraar te vinden.

Exoten, adventieven en andere gasten

Bij diversiteit is van belang dat wat er groeit 'gebiedseigen' is, dat wil zeggen dat de lokale insectenpopulatie er iets aan heeft. Tegelijk is er weinig kruidgewassen tegen plantenspreiding, dat zien we aan de invasieve exoten als de Japanse duizendknoop, waterpest en reuzenberenklauw. Niet elke exoot gedraagt zich zo, sommige vestigen zich zonder overlast te geven, ze burgeren als het ware netjes in.

Een adventief is een soort die per ongeluk hier belandt. Na een tijdje redden dezen het meestal niet, zoals bijvoorbeeld de mooie mariadistel die vorig jaar in de Kooipolder stond maar inmiddels weer weg is. Een uitzondering daarop is de grote ereprijs, aanvankelijk adventief, maar alsnog ingeburgerd. Andere gasten zijn meestal verwilderde tuinplanten, die al dan niet tijdelijk een eigen bestaan buiten de oorspronkelijke standplaats veroveren. De meest bijzondere ontdekking was wel opkomende Chinese waaierpalm onder een

grote ratelaar

groot kaasjeskruid

gewone vogelmelk

bruggetje in Zevenkamp. De tuinakelei en het kruipklokje zijn meer voorkomende voorbeelden.

Jakobskruid: redder of boosdoener?

Er was afgelopen zomer nogal wat ophef over het jakobskruid, een vanouds inheemse plant die het recentelijk enorm goed doet. Het feit dat de plant giftig is voor sommige hoefdieren ging een eigen leven leiden, er werd zelfs gesuggereerd dat aanraking door mensen al levensgevaarlijk zou zijn. Het punt is natuurlijk, dat dieren voor wie de plant giftig is die echt niet opeten. Het venijn zit daarbij in de staart: als het in het hooi of kuilvoer zit herkent het dier de plant niet meer als giftig, en kan er dus ziek van worden.

Verder is het een waardplant voor minstens 150 verschillende vlinders en insecten, waaronder de rups van de sintjansvlinder, dus zeker een plant om te koesteren. Waar het jakobskruid nu veel voorkomt, kan dat over een paar jaar weer heel anders zijn. De plant houdt van open en omgewerkte grond, dus zodra de begroeiing dichter wordt verdwijnt ze als vanzelf. Dus geen paniek!

Planten als welzijnswerkers

Een groene omgeving is niet alleen van belang voor de biodiversiteit, ook is gebleken dat groen voor mensen in hun woonomgeving welzijnbevorderend is. Dat lijkt een open deur, maar zelfs uitzicht op een boom, een plantsoentje of geveltuintje dragen al bij aan een gevoel voor welbevinden en stressvermindering. Met de warmer wordende zomers zorgt meer groen er voor dat het in de stad nog een beetje uit te houden is.

Als een plant ergens staat waar we dat liever niet hadden, noemen we het onkruid. Het mag duidelijk zijn dat dat geen feit is maar een mening. Waar de een zich ergert ziet de ander iets nuttigs. Dat betekent ook dat aan het beheer steeds hogere eisen gesteld worden om het midden te vinden tussen wat ons oog streelt en het bevorderen van wat van betekenis is. Maar zonder groen kunnen we nooit. <<

Overweldigende belangstelling voor excursies in het Koornmolengat

Ondanks of misschien wel dankzij alle coronaperikelen was er deze zomer een overweldigende belangstelling voor de wekelijkse excursies in juli en augustus in en rondom het Koornmolengat.

In totaal hebben er over de 10 vrijdagavonden zo'n 227 deelnemers over het vlonderpad en rondom dit natuurreservaat de wandeling gemaakt. En natuurlijk alles corona-proof. Elke avond werd de groep in drieën (1 keer in vieren) verdeeld en ging elke groep met een Rotta-gids op pad.

Zoende kon er onderling genoeg afstand worden gehouden zonder dat de gids hard hoefde te roepen. Eigenlijk is dat ook los van corona heel goed bevallen, in kleine groepen is de interactie veel intenser en wordt er meer informatie overgedragen.

De weergoden waren ons ook gunstig gezind, alleen de eerste avond motregende het wat, de overige keren bleef het droog en was het soms zelf warm. Een afzakkertje nadien op het terras van de Roerdomp is goed bevallen, en vooraf daar een hapje eten noemen sommige gidsen dan ook al 'roerdampen'!

Twee keer mochten we een financiële donatie in ontvangst nemen, daarvoor natuurlijk onze hartelijke dank. En onze voorzitter hield de meeste avonden ook nog een oogje in zeil. Al met al een geslaagde excursie-zomer. <<

Op één van de excursies werd door een deelnemer deze jonge koekoek gespot.

Dominic Dijkshoorn

Klaverdikpoot in de Hennipgaarde

Sinds 2020 onderzoek ik welke soorten wilde bijen er leven in de Hennipgaarde bij Zevenhuizen. In dit stukje zal ik een bijzondere bewoner uitlichten: de klaverdikpoot.

Opvallend genoeg worden van deze soort vaker mannetjes dan vrouwtjes aangetroffen. Dit was op zich al bijzonder!

De Hennipgaarde is een voormalig stuk akkerland van 9 hectare groot en heeft diverse functies gericht op natuurbeleving, natuureducatie en recreatie. De Stichting Natuurpolders beheert en onderhoudt een deel van de Hennipgaarde. Dit zijn de (pleeg)akkers met verschillende soorten graan en bloemen, een boomgaard, paddenpoel, wilgengriend en het kruiden- en bloemenveld.

Bij het beheer worden zoveel mogelijk vrijwilligers betrokken. Zo ben ik een van de vrijwilligers die de stand van de wilde bijen onderzoekt, om zo een beeld te krijgen van de bijdrage aan en het belang van de Hennipgaarde voor de lokale biodiversiteit.

Wat mij bij mijn eerste bezoek aan de Hennipgaarde meteen opviel, was de enorme hoeveelheid bloemen in de slootkanten, langs de paden en op de akkers. Dit werkt natuurlijk als een magneet op bijen. Wat nog beter is, is dat er de hele zomer door een divers aanbod is van een grote verscheidenheid aan bloemen. Door dit continue aanbod van bloemen krijgen veel verschillende soorten wilde bijen hier een kans. Waar dat elders niet lukt omdat daar alles tegelijk gemaaid wordt en omdat veel graslanden te voedselrijk zijn.

In de boomgaard, de natuurspeeltuinen en nabij de wilgengriend, staat het gras vol witte klaver. Witte klaver is een vlinderbloemige en bindt stikstof uit de lucht. Hierdoor heeft de plant een voordeel in stikstofarme omstandigheden. Omdat het stuifmeel van klavers naar verhouding de meeste eiwitten bevat, is dit de belangrijkste bloem voor wilde bijen. Veel soorten wilde bijen zijn zelfs alleen maar op klavers gespecialiseerd, zoals de klaverdikpoot. De klaverdikpoot prefereert klaverweides op kleigrond, zoals in de Hennipgaarde. Gek was het dus niet dat deze soort hier opdook, wel bijzonder.

Deze bij trof ik hier voor het eerst aan in 2020. In de buitengebieden boven de Nieuwe Maas was de soort tot op dat moment niet bekend uit Zuid-Holland. In de boomgaard trof ik meerdere keren mannetjes aan die langs de hoogste witte klaverbloemen patrouilleerden. Ook trof ik bij de ingang aan de noordkant een vrouwtje aan die stuifmeel verzamelde op witte klaver, ze was dus duidelijk bezig met het maken van een nestje.

De klaverdikpoot is een onopvallende bij. De naam dikpoot is gebaseerd op het laatste pootleedje, dat bij deze soort ietwat verdikt is (zie tekening, de poten van een dikpootbij in vergelijking met die van een veel gelijkende zandbij). De soort heeft brede witte haarbandjes op het achterlijf.

Opvallend genoeg worden van deze soort vaker mannetjes dan vrouwtjes aangetroffen. Dit was op zich al bijzonder! De mannetjes in de boomgaard vlogen, al patrouillerend, zigzagroutes langs de bosjes witte klaver in het gras, waarbij ze steeds met hun kop tegen een van de hogere bloemen in die bosjes tikten, om vervolgens weer door te vliegen. Ik vermoed dat ze met die kopstootjes tegen de bloemen geursporen achterlieten voor de vrouwtjes. Ze vliegen dan steeds langs dezelfde route totdat ze een vrouwtje tegenkomen om mee te paren.

De vrouwtjes paren waarschijnlijk snel nadat ze geboren zijn en gaan daarna meteen aan het werk om een eigen nest te maken. Dat schijnen ze op een onopvallende plek te doen: vaak onder een graspol. Ze graven hier een gang de grond in waar ze meerdere nestkamers in maken. In elke kamer leggen ze een balletje stuifmeel met een eitje erop. Het volgende jaar komen hier in juli weer nieuwe klaverdikpoten uit.

Nesten van deze bij zijn nog maar weinig gevonden in Nederland. Volgens het boek 'De Nederlandse Bijen' heeft deze soort in Nederland een voorkeur voor witte klaver, maar in het buitenland vaak voor luzerne.

Deze zomer trof ik, verspreid over de gehele Hennipgaard, tot mijn verbazing op één dag in juli grofweg 16 individuen aan van deze soort. Waar ik vorig jaar voornamelijk mannetjes zag, zag ik dit jaar ook relatief veel

Ik moest de bij wel vangen voor een foto. Even vastpakken, fotograferen en daar ging hij weer.

© Dominic Dijkshoorn

vrouwtjes, allen druk bezig stuifmeel te verzamelen voor hun in aanbouw zijnde nest. Bijzonder is dat ik wel 5 verschillende vrouwen aantrof die stuifmeel verzamelden op luzerne, dat hier groeit in de slootkanten en in de graanakkers, en heb op die dag slechts 1 vrouw witte klaver zien bezoeken.

Ik heb geen enkele nestplek kunnen ontdekken. De rest van de klaverdikpoten die dag, 10 mannen, zag ik wél patrouilleren bij witte klaver. Hiervan zag ik slechts 2 mannen bij luzerne in een graanakker.

Nu is het wachten op de koekoeksbij van de klaverdikpoot: zal de zwartsprietwespbij deze plek ook weten te vinden? <<

INTEGRALE ONKRUIDBESTRIJDING VOLGENS 'DE PUNT METHODE'

DE JUISTE MACHINE OP DE JUISTE PLEK EN COMBINEER!

GEEN GIF MEER NODIG!

RED-GREEN®

- CO² neutraal
- Geen fossiele brandstof meer zoals LPG
- Gebruikt biomassa om mee te 'branden'
- Voor grootschalig werk

KANT BRAND STEKER®

- 5x per jaar strak gestoken grasrand
- Geen afvalkosten
- Lagere veegkosten
- Reinigende werking

BLUE-GREEN®

- CO² neutraal
- Elektrisch rijden
- Geen fossiele brandstof meer zoals diesel, maar biomassa
- Heet water 98°C
- Geen overlast, herrie en/of stof
- Eenvoudige techniek
- Voor kleinschalig werk

MACHINAAL VEGEN

- Dulevo 5000 D
- Euro 5 met Adblue
- Super fijnstoffilters
- Heel zuinig met waterverbruik
- Razend snel

- 'DE PUNT METHODE' IS GOEDKOPER DAN SPUITEN ALS JE ALLES EERLIJK MEETELT!
- GOED TOEPASBAAR MET INZET SW-MEDEWERKERS EN MENSEN MET EEN AFSTAND TOT DE ARBEIDSMARKT (SROI).
- GEEN RESISTENTE SOORTEN EN NIET WEERSGEVOELIG.

Groen-aannemingsbedrijf
Punt B.V.

Chroomstraat 1d • 3067 GN Rotterdam • Telefoon: (010) 420 60 26 • E-mail: info@groen-puntbv.nl • www.groen-puntbv.nl

Indien onbestelbaar retour: Hoeksekade 164, 2661 JL Bergschenhoek

MB 121 Blauwe reiger © Chris van Rijswijk

MB 122 Krooneend © Chris van Rijswijk

Mystery Bird

Chris van Rijswijk

MB 121 Blauwe reiger

Takkevogel! Ze schijten je auto onder, vreten de goudvissen uit je vijver en kijken je ook nog eens venijnig aan. Vandaar dat 'takkevogel'. Of is het omdat ze in het vroege voorjaar met takken rondvliegen? Juist! Zo helpen ze de plantsoenendienst de boel een beetje op te ruimen. Bovendien gebruiken ze ook wel eens een tak voor hun nest. Slim! Win, win!

MB 122 Krooneend

De krooneend is een mooie eend. Vriend en vijand zijn dat met mij eens. Ja toch! Kijk eens naar die kopvorm, alleen dat al! En bovendien zijn ze ook nog eens fraai gekleurd. Wij Rottemeren-lovers hebben de mazzel regelmatig deze schoonheid te ontmoeten. Joepie!

Bijgaand 2 nieuwe foto's. Je kunt je oplossing naar mij mailen (cdvrijswijk@gmail.com) of zelf de antwoorden onthouden. De oplossing staat in het volgende nummer. Kijk ook eens op mijn website: www.birdshooting.nl

MB 123 © Chris van Rijswijk

MB 124 © Chris van Rijswijk